

Нидо

1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan

www.huquq-gazeta.uz

2013-yil 7-mart, №10 (843)

Бош прокуратурада

Эътироф

2013 йилнинг 28 февраль кун

Мувофиқлаштирувчи Кенгаш йиғилиши

Унда диний экстремистик оқимларга мансуб ва мойил бўлган ҳамда диний экстремизм ва терроризм билан боғлиқ жиноятлари учун жазони ўтаб чиққан шахслар билан профилактик тадбирлар ўтказилиши ва бу борадаги прокурор назорати аҳоли, шунингдек, оила ва турмуш муносабатлари доирасида ҳуқуқбузарлик ва жиноят содир этилишининг олдини олиш борасида кўрилатган чоралар, давлат бошқаруви идоралари ҳамда жамоат ташкилотлари билан бу борадаги ўзаро ҳамкорлик билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Йиғилишда республика ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари томонидан 2011-2012 йилларда диний экстремистик оқимларга мансуб ва мойил бўлган, шунингдек, диний экстремизм ва терроризм билан боғлиқ жиноятлари учун жазони ўтаб чиққан шахслар билан профилактик тадбирлар ўтказилиши ҳамда бу борада прокурор назоратини таъминлаш юзасидан муайян ишлар амалга оширилганлиги қайд этилди.

Шу билан бирга, ушбу йўналишда олиб борилаётган профилактика ишларини янада кучайтириш, белгиланган чора-тадбирларнинг ўз вақтида ва сифати ўтказилишини таъминлаш, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва бошқа жамоатчилик

С.ЭШҚУВВАТОВ,
Бош прокуратура бўлим бошлиғи

тузилмалари билан ҳамкорликни янада кенгайтириш, шунингдек, бу борадаги прокурор назорати ҳамда идорадаги прокурор назорати аҳоли, шунингдек, оила ва турмуш муносабатлари доирасида ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг олдини олиш, унга қарши курашишда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар томонидан давлат бошқаруви органлари ва жамоатчилик билан ҳамкорликнинг кучайтирилиши, ички ишлар органларида ҳисобда турган бу тоифадаги шахслар билан профилактик тадбирларнинг самарадорлиги оширилиши, профилактик тадбирлар устидан прокурор назоратини кучайтириш лозимлиги ўқтирилди.

Муҳокама қилинган масалалар юзасидан прокуратура ва ички ишлар органларининг мазкур соҳага масъул раҳбарларининг ахборотлари тинланди.

Мувофиқлаштирувчи Кенгаш йиғилишида мавжуд камчиликларни бартараф этиш ва ушбу соҳаларда фаолият самарадорлигини оширишга қаратилган қарор қабул қилиниб, ижросини таъминлаш учун тегишли органларга юборилди.

Аёлларини Эъзозлаган юрт!

Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришган илк кунлардан бошлаб хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини қўллаб-қувватлашга ҳамда уларга имтиёзли ҳуқуқлар белгилашга алоҳида аҳамият қаратилди. Меҳнат муносабатларида аёлларга қўлай шароитлар яратилиши, бунда оналик ва болаликнинг ҳуқуқий ҳимоя қилиниши, шунингдек, ҳомиладор аёллар учун ҳақ тўланадиган таътилар белгилаш, ёш болаи оналарнинг иш вақти аста-секинлик билан қисқартириб борилиши ва бошқа ҳуқуқлар шулар жумласидан.

Юртимизда хотин-қизларнинг оилада, меҳнат муносабатларида эркаклар билан тенг ҳуқуқлиги кафолатланиши билан бир қаторда, уларнинг жамиятимизда амалга оширилаётган ислохотларда фаол иштирок этишини таъминлаш мақсадида турли дастурлар ишлаб чиқилди. Юртбошимиз Ислам Каримовнинг ташаббуси билан хотин-қизларнинг давлат бошқарувидаги иштирокини ҳамда сиёсий фаолликларини оширишга доир

бир қатор чора-тадбирлар белгиланиб, амалга ошириб келинмоқда. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 2 мартдаги Фармони қўра, республикамиз хотин-қизларини ижтимоий-иқтисодий ва маданий ривожланиш масалаларини ҳал қилишга кенг жалб этиш, уларнинг давлат ва жамиятни бошқаришдаги иштирокини кенгайтириш, оила, оналик ва болаликнинг ижтимоий муҳофазасини кучайтириш, шунинг-

дек, вазирликлар, идоралар, ҳудудий бошқарув органлари ва жамоат ташкилотларининг ушбу йўналишдаги фаолиятини мувофиқлаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари лавозими жорий этилди. Унинг зиммасига хотин-қизларнинг жамият ҳаётидаги ролини янада ошириш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш билан боғлиқ масалаларни бошқариш юкланди. Шунингдек, Республика Хотин-қизлар қўмитаси раиси Бош вазирнинг ўринбосари этиб тайинланиши ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгеси раисининг ўринбосари ва ҳокимларнинг ўринбосарлари лавозимларини тегишли хотин-қизлар қўмиталарининг раислари эгаллаши белгиланган қўйилди.

(Давоми 6-бетда)

Тадбир

Гиёҳвандликка қарши курашишда ОАВнинг ўрни

Ўтган ҳафтада Ўзбекистон мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш Жамоат фонди томонидан "Гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддаларни гайриқонуний равишда муомалага киритишга қарши курашишда ОАВнинг роли ва ўрни" мавзусида илмий-амалий семинар ўтказилди.

Унда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатлари, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги гиёҳванд моддаларни назорат қилиш миллий Маркази, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Стратегик ва минтақалараро тадқиқотлар институти, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, "Қамолот" ЕИХ Марказий Кен-

гаши, Республика Маънавият ва маърифат маркази вакиллари ҳамда оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этишди.

Семинар иштирокчилари республикада гиёҳванд воситалар ва психотроп моддаларнинг ноқонуний олиб келиниши ва айланмасига қарши амалга оширилаётган комплекс чора-тадбирлар ҳамда ушбу соҳани тартибга со-

лувчи меъёрий-ҳуқуқий база билан танишдилар.

Тадбирда сўзга чиққанлар БМТнинг гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддаларни гайриқонуний равишда муомалага киритишга қарши курашиш борасидаги нормалари, "Наркотик моддаларни суиистеъмол қилиш ва уларнинг ноқонуний айланишига қарши курашиш бўйича 2011-2015 йилларга мўлжалланган комплекс чора-тадбирлар дастури", "Гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар тўғрисида" ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни ҳамда бошқа меъёрий ҳужжатлар ижроси ҳақида тегишли маълумот бердилар.

Гули ҲОЖИБОЕВА,
«Huquq»

Тадбирда соғлом турмуш тарзи таъминловчи қарор топтиришда ОАВнинг роли, мазкур йўналишдаги ижтимоий аҳамиятга эга материалларни тайёрлашда журналистларнинг маҳорати тўғрисида алоҳида тўхталиб ўтилди.

Семинар якунида ОАВ ходимлари ҳамда мамлакатимизда гиёҳвандликка ва наркотрафикка қарши кураш борасидаги мақолаларни ёритиш масалаларини янада кучайтириш юзасидан тегишли таклиф ва тавсиялар берилди.

Миллий бойлик дахлсиз бўлиши шарт

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасида, ер, ероти бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳамма бошқа табиий заҳиралар умуммиллий бойлик бўлиб, улардан оқилона фойдаланиш заруриги ва улар давлат мухофазасида эканлиги белгилаб қўйилган. Шунингдек, Ер кодексининг талабларига мувофиқ, ер ҳаёя этилмайдиган, олинсоти қилинмайдиган, гаровга ҳам қўйилмайдиган.

бўлиши шарт

нима бўлганда ҳам уни "қисқартириш"га қарор қилади ва ишга киришади. Шундай қилиб, 2008 йилнинг март ойида фуқаро А.Жоббиров 0,10 га., 2009 йилнинг февралда эса Ҳ.Ҳужамуродов 0,05 га. ер майдонини қўлга киритадилар. Н.Қодиров уларга ҳам бу ер майдонларини келгусида қонуний равишда расмийлаштириб бериши ваъда қилгани боис, А.Жоббиров эса 2 млн. сўм пул маблағларини унга келтириб берди.

Ҳақим ҲАМРОЕВ,
Олтинсой туман прокурори
ёрдамчиси

Ер соҳасидаги барча амалий ишлар ер ресурслари ва давлат кадастри хизмати органлари ходимлари томонидан ижро этилади. Шулардан ҳам кўриниб турибдики, ер соҳасидаги муносабатларни тартибга солиш қонуний бўлиши шарт. Бирок, бу соҳада ҳамон айрим қонунбузарликлар учраб турибди. Аниқроғи, айрим қимсалар бундай қўрсатмаларга панжа орасидан қараб, мансаб ваколатларини суиистеъмол қилиш орқали мўмай даромадга эга бўлиш мақсадида тасарруфларидаги ер майдонларининг маълум қисмини танишларига пуллаганлар. Ҳусусан, 2007 йилгача Сароисиё туманидаги ширкат хўжалиги

бригадири, 2008 йилдан эса фермер хўжалиги раҳбари бўлиб фаолият юритган Н.Қодиров ана шундай шахслардан бири бўлиб чиқди. 2006 йилда хўжалиқнинг пахта экишга мўлжалланган ер майдонидан 0,08 га. ни "ҳадя" қилиб, келгусида қонуний тарзда расмийлаштириб бериши ваъда қилган бригадир, бунинг эвасига фуқаро М.Фоғуровдан 4 минг АҚШ доллари ундирди. Бир йилдан кейин фермер хўжалиги бошлиғи Лавозимини эгаллаган Н.Қодировга фермер хўжалиги тасарруфидаги пахта экиш учун мўлжалланган ер майдони катталик қилдимини ёки шунча майдонга пахта экиб, етиштиришдан чўчидими,

лоқ ва сув хўжалиги бошқармасининг 2011 йил ноябрдаги ҳулосасига кўра, фермер хўжалиги томонидан ноқонуний равишда фуқароларга бериб юборилган ер майдонига пахта ва галла экилмаганлиги натижасида давлат ва жамият манфаатларига 20 млн. 315 минг сўм миқдорида зарар етказилган. Жиноят ишлари бўйича Олтинсой туман суди ер майдонларини фуқароларга ноқонуний равишда сотган Н.Қодировнинг қилмишини кўриб чиқди ва етказилган зарарларнинг тўлиқ қопланганлигини ҳисобга олиб, унга 3 йил ахлоқ тазатиш ишлари жазосини тайинлади.

Имконият берилди

Ҳусанбой РАСУЛОВ,
Поп туман прокуратураси катта терговчиси

Наманган вилояти Статистика бошқармасининг "Қишлоқ хўжалиги ва экологик статистика" бўлими бош мутахассиси Лавозимидан 2005 йилдан буён ишлаб келаётган Абдулхай Ҳамроҳўжаевнинг ҳамкасарлари орасида обрў-эътибори яхши эди. Бирок у нафсига ортиқча эрк бериб, обрўсига путур етказди.

Бозордаги ўзибўларчилик

2010 йилдан буён Андижон шахриялиги "Хўнарманчилик" буюм бозори МЧЖ раҳбари вазифасида ишлаб келаётган Мурат Артиқов савдо-сотик ишларининг қонунчилик асосида ташкил этилишини таъминлаш ўрнига қинғир йўлга кириб, нафсининг ногорасига ўйнай бошлади.

Асадилло ИСМОИЛОВ,
СВОЖДЛКҚ департаментининг Андижон вилоят бошқармаси бўлим бошлиғи

Бу борада жамият бош ҳисобчиси Собиржон Мамадалиев билан жиноий тил бириктириб, жамият мулкни талон-торож қилиш пайига тушди. У бу йўлда бозорлар фаолиятига оид қонун ва меъёрий ҳужжатлар талабларини ҳам унутиб қўйди. Жумладан, бозор ҳудудидаги 11 та омборхона ва ошхона эгалари билан 2011 йил апрель ойида ижара шартномаси тузилди. Уларнинг белгиланган тартибдаги рухсатномаси бўлган тақдирдагина жамият ҳудудида фаолият юритишлари учун шароит яратиб берилиши ва ҳар бир квадрат метр учун 3500 сўмдан 4500 сўмгача ижара пули ундирилиши керак эди. Аммо Мурат хизмат юзасидан бажариши шарт бўлган вазифаларни қасддан бажармади. Юқоридаги мулк эгалари билан ўзаро келишиб олган раҳбар эгалланган майдонни ҳисобга олмасдан, улардан 2012 йил апрель ойига қадар фақат 5 865,9 минг сўм ижара пулларини ундирди, холос. Давлат бюджетига 10 106,2 минг сўм, бюджетдан ташқари мажбурий ажратмаларга 733,0 минг сўм, жамиятга 10 106,2 минг сўм ундириш эса гўёки "ҳаёлидан" кўтарилди. Оқибатда давлат ва жамият манфаатларига жами 20 945,3 минг сўм зарар етказилди.

шартномалари тузмай, ижара тўловлари ундирилишини ҳам таъминламади. Бу ҳам етмагандек, 1037 нафар тadbirkорнинг давлат рўйхатидан ўтмасдан фаолият юритиб келишига йўл қўйиши натижасида 1 812 936,6 сўм катий ставкадаги солиқ, 558321,1 сўм пенсия жамғармасига мажбурий тўловлар тўланмасдан қолишига сабабчи бўлди.

Бошлиқ ҳамма ишлар жойида, деган ҳаёлда юраверди. Ноқонуний тартибда, тегишли рухсатномасиз савдо фаолияти билан шуғулланиб келаётган тadbirkорларни оғохлантиришдан нарига ўтмади. Tadbirkorлар ҳам ўз билганларича ишлаб юраверишди.

Аслини олганда, бундай ҳолатнинг юз беришига Бозорлар ва савдо комплекслари фаолиятини назорат қилиши керак бўлган Ўзбекистон Республикаси ДСҚБ ва СКФНҚББ вилоят бўлимининг бўлим бошлиғи ўринбосарлари Ахор Исогов ва Шерзод Ҳамроқуловнинг маъсулятсизлиги ҳам сабаб бўлган. Айнан улар бозордаги савдо-сотик ишларининг қонуний тартибда олиб борилишини назорат қилишмаган. Агар Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 2011 йил 27 январда рўйхатга олинган, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2010 йилдаги қарори билан тасдиқланган "Бозорлар, савдо комплекслари ва уларнинг филиалларида бир марталик йиғимлар, ижара тўловлари ҳамда кўрсатилган хизматлар учун

тўловларнинг ўз вақтида ва тўлиқ ундирилишини ташкил этиш ва назорат қилиш тартиби тўғрисида"ги Низомнинг 5-қисм 17-бандида: "Бир марталик йиғимлар, ижара тўловлари ва кўрсатилган хизматлар учун тўловларнинг ундирилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг бозорлар ва савдо комплекслари фаолиятини назорат қилиш бош бошқармаси ҳудудий бўлимлари томонидан амалга оширилади", деб қайд этилганини, шунингдек, 18-банддаги талабларни унутиб қўйишмаганида, аҳвол бу даражага етиб бормаган бўларди.

Ҳар бир ишнинг якуни бор, деганларидек, бозордаги ўзибўларчиликка ҳам чек қўйилди. Юқоридаги мансабдорларнинг қилмишлари жиноят ишлари бўйича Шаҳрихон туман судида кўриб чиқилди ва вазифасига совуққонлик билан қараган М.Артиқов ҳамда С.Мамадалиев уч йил муддатга моддий жавобгарлик билан боғлиқ мансаб вазифаларида ишлаш ҳуқуқидан маҳрум қилинди. Шунингдек, уларнинг ҳар бири энг кам ойлик иш ҳақининг уч юз баравари миқдорида жарима жазосига тортилди.

Ўз касбига лоқайдлик билан ёндашган солиқ ходими А.Исоқов ҳам қонуний жазодан бенасиб қолмади. Унинг шериги Ш.Ҳамроқулов эса амнистия тўғрисидаги қарорга асосан жазодан озод қилинди.

Бундан ташқари, М.Артиқов кадастр ҳужжатлари йўқлигини вақ қилиб, 2011 йил декабрь ойидан иш фаолиятини бошлаган жами 79 та савдо дўкони ва омборларнинг эгалари билан ижара

Қонуни бузган барака топмайди

Мамлакатимизда тadbirkorлик субъектларини қўллаб-қувватлаш борасида амалга оширилаётган кенг кўламли чоратadbirkorлар натижасида улар жамият тараққиётининг мустақам таянчига айланмоқда. Бу эса иктисодийнинг эркинлаштиришида ҳусусий тармоқ вақилларини ҳар томонлама ҳимоя қилишининг ҳуқуқий асослари яратилгани ва тобора мустақамланиб бораётганидан далолатдир.

Аммо тadbirkorликка етарли шарт-шароитлар яратиб берилаётган бир пайтда, шахсий манфаатини жамиятнингидан устун қўйиб, ноқонуний фаолият кўрсатаётган сохта тadbirkorлар ҳам учраб турибди.

Агар Юқори Чирчиқ туман ҳокимлиги ҳузурдаги тadbirkorлик субъектларини рўйхатга олиш инспекциясида тегишли тартибда рўйхат-

дан ўтиб, "Shavkat suv servis" МЧЖни таъсис этган Шариф Тоиров (исм-фамилиялар ўзгартирилган) қонуний фаолият юритганида, бугун юзи шувут бўлмаган бўларди.

Ш.Тоиров жиноий йўл билан даромад олиш ва бойлик орттириш мақсадида В.Ким билан жиноий тил бириктиради. Улар улгуржи савдонини амалга ошириш ҳуқуқини берувчи рухсат гувоҳнома-сидан фойдаланиб, кўп миқдордаги омухта ем маҳсулотларини сотиб олиб, қайта

Алишер СУЛТОНОВ,
СВОЖДЛКҚ департаментининг
Олмазор туман бўлими катта инспектори

сотишади. Аммо пулларни кирим қилмасдан, 37 млн. сўмлик маблағларни ўз эҳтиёжлари учун ишлатиб юборишади. Мазкур ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилиб, қонунбузарларга нисбатан Ҳамза туман судининг ҳукми билан тегишли жазо тайинланди.

"Қилмиш — қидирмиш", дейдилар. Шу маънода А.Ҳамроҳўжаев ҳам қонун олдига жавоб бериши керак эди. Бирок, юртимиздаги кеңиримлик принципи у ҳаётда яна ўз ўрнини топиши учун имконият яратди. Амнистия тўғрисидаги қарор эълон қилинганлиги боис, унга нисбатан қўзғатилган жиноят иши ҳаракатдан тўхтатилди.

Энди А.Ҳамроҳўжаевда қилмишидан тўғри ҳулоса чиқариб олишга имконият туғилди. Зеро, инсон фақат ҳалоллик билан ошшо тутинса, йўллари ойдин бўлиб бораверади.

Ёш авлод истиқболлини кўзлаб

Юртимизда жисмонан соғлом, ақлан етук авлодни камол топтиришга алоҳида эътибор қаратишмоқда. Ватанга муносиб авлодни тарбиялаш, ёшларга ҳар томонлама гамхўрлик кўрсатиш давлатимиз сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланган. Бу улғувор мақсад йўлида бола ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг такомиллашган, мустаҳкам ҳуқуқий базаси яратилди. Хусусан, бу масалалар Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, Оила, Фуқаролик, Меҳнат ва Жиноят кодекслари, "Таълим тўғрисида"ги, "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги ва бошқа қонунлар, шунингдек, бир нечта меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда ўз аксини топган.

Нурмурад НАЗАРОВ,
Бухоро вилоят прокурорининг
катта ёрдамчиси

Бухоро вилоят прокуратураси органлари томонидан 2012 йилда "Мустаҳкам оила йили" Давлат дастурининг, таълимга, бола ҳуқуқлари ҳимоясини таъминлашга доир қонунлар ижроси устидан назорат фаолияти изчиллик билан олиб борилди. Вилоят прокуратураси ва вояга етмаганлар ишлари бўйича вилоят комиссиясининг ташаббуси билан ёш оилаларни ижтимоий-иқтисодий қўллаб-қувватлаш, ёшларни ҳаётга тайёрлаш, улар томонидан ҳуқуқбузарликлар содир этилишининг олдини олиш мақсадида барча туман ва шаҳар ҳокимларининг қарорига асосан давлат идоралари ва жамоат ташкилотлари вакилларидан иборат "Оилани мустаҳкамлаш" жамоатчилик Кенгашлари ташкил этилди. Ушбу Кенгашларнинг аралашуви билан ёш оилаларга уй-жой ва маиший хизмат шароитларини яхшилаш мақсадида кредитлар ажратилишини таъминлаш борасида бирмунча ишлар амалга оширилди.

Шу даврда олиб борилган тушунтириш ва тарғибот тадбирлари натижасида вилоятда нотинч оилалар сони камайиб, уларда соғлом турмуш тарзини шакллантириш чора-

лари кўрилди. Кенгашлар томонидан бандликка кўмаклашиш марказлари билан ҳамкорликда ўтказилган бўш иш ўринлари ярмаркаларида ишсиз ёш оила аъзоларининг бандлигини таъминлаш эътибордан четда қолмади. Нотинч оилаларнинг ҳеч қаерда ўқимайдиган ва ишламайдиган фарзандларининг ўқиш ва ишга жойлаштирилишига кўмаклашилди. Бундан ташқари, вояга етмаганларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида ота-оналик ҳуқуқини суистеъмол қилганларни ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум қилиш тўғрисида судга даъво аризалари киритилди. Болаларнинг назоратсиз ва қаровсиз қолдирган ота-оналар Ўзбекистон Республикаси МЖКнинг 47-моддаси билан маъмурий жавобгарликка тортилиб, қонунбузарликларни келтириб чиқарган сабаб ва шарт-шароитларни бартараф қилиш тўғрисида масъул идораларга тақдимнома киритилди.

Вилоятдаги умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчиларининг мажбурий таълимдан бош тортишининг, улар томонидан жиноят ва ҳуқуқбузарликлар содир этилишининг олдини олиш мақ-

садида ҳудудий комиссиялар, халқ таълими бўлимлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, диний ташкилотлар, "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати ва бошқа мутасадди идоралар билан ҳамкорликда денг қаровли назорат тадбирлари ўтказиб келинмоқда.

Вояга етмаганлар ўртасида маънавий-маърифий ва тарбиявий ишларни кучайтириш, ёшларни Ватанга муҳаббат ва садоқат, инсонпарварлик руҳида тарбиялаш, турли мафкуравий хуружлардан сақлаш, уларнинг гиёҳвандлик ва ичкиликбозлик, диний ақидапарастлик ёки зарарли оқимлар таъсирига тушиб қолишининг олдини олиш мақсадида ички ишлар бўлимларида профилактик ҳисобда турган вояга етмаганлар маданият ва спорт тўғрисидаги жалб қилиниб, мубарбийларга бириктирилди.

Вояга етмаганларнинг туғни вақтида ота-онанинг бири ёки унинг ўрнини босувчи шахсининг қузатувисиз кўнгилочар жойларда бўлишига йўл қўймастик қонун талабидир. Қонунда белгиланган бундай чораларни қўллаш бўйича назорат тадбирлари кучайтирилиб, шу даврда ҳуқуқбузарликка йўл қўйган шахсларнинг маъмурий жавобгарликка тор-

тилиши таъминланди.

Шунингдек, вояга етмаганлар ўртасида ичкиликбозлик, гиёҳвандлик каби иллатлар оқибаотида келиб чиқадиган ноҳуш ҳодисаларни ўқувчи ёшларга тушунтириш мақсадида таълим муассасаларида "Ёшлар ОИТС ва гиёҳвандликка қарши", "Ўсмир ва қонун", "Ўз ҳуқуқингни биласанми?" каби мавзуларда учрашув, тренинг ва савол-жавоб кечалари ўтказилиб келинмоқда.

Болаларни зўрлаб ишлатишга йўл қўймастик, болалар меҳнатининг оғир шаклларини тақиқлаш ва вояга етмаганлар меҳнатининг қонунчиликда белгиланган норма ва шарт-шароитларига риоя этилиши юзасидан тизимли мониторинг ўрнатилиб, назорати таъминланмоқда. Бу борада аниқланган қонунбузарликлар юзасидан тегишли прокурор таъсир чоралари қўлланилмоқда. Жумладан, Вобкент туман прокуратураси томонидан тумандаги "Марзиябиби" фермер хўжалигида ўтказилган мониторингда хўжалик раҳбари М.Жўраева Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 74-, 81-, 82-, 154-, 161-моддалари талабларини бузиб, вояга етмаган Д.Аминова, Л.Турдиева, Х.Рўзиевларни ёзма шаклда меҳнат шарт-

номаси тузмасдан, тегишли тартибда буйруқ расмийлаштирмасдан, меҳнат дафтарчасини юритмасдан ишлатиб келгани ҳамда уларга иш ҳақини ўз вақтида тўламаганлиги аниқланди. Туман прокуратурасининг аралашуви билан Д.Аминова, Л.Турдиева, Х.Рўзиевларнинг иш ҳақлари ундириб берилиб, М.Жўраеванинг маъмурий жавобгарликка тортилиши таъминланди.

Пешку туманидаги автомобилларни ювиш ва уларга техник хизмат кўрсатиш маркази бошлиғи О.Яров ҳам худди шундай ноқонуний йўл тутган. Текширишда О.Яров вояга етмаган Р.Расуловни ишга қабул қилишда меҳнат шартномаси тузмагани, буйруқ расмийлаштирмай, уни меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик техникаси бўйича синовдан ўтказмагани маълум бўлди. Ушбу ҳолатлар бошлиқнинг маъмурий жавобгарликка тортилишига асос бўлди.

Умуман, барча деҳқон ва буюм бозорларида болаларни зўрлаб ишлатиш ва меҳнатга мажбур қилишга йўл қўймастик, уларни меҳнатнинг оғир шаклларига жалб қилмаслик ва меҳнатдан ноқонуний фойдаланмаслик, вояга етмаганлар учун белгиланган меҳнат нормалари ҳамда шароитларга риоя қилиниши борасида тегишли тушунтириш ишлари олиб борилмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, ҳаётимиз давомчилари, эртамеиз эгалари бўлмиш фарзандларимиз истиқболни учун қилинаётган ишлар, амалга оширилган ҳаракатлар кўлами ва самарадорлигининг ошириб бораётгани масъул идоралар, ўқув муассасалари ҳамда жамоатчилик зиммасига катта масъулият юклайди. Зотан, юртимизнинг эртанги тақдирини кўп жиҳатдан бугун вояга етаётган ёш авлодининг таълим-тарбияси, маънавий дунёқарашига боғлиқ.

Маъмулки, ўтган йилнинг декабрь ойида Президентимиз Ислам Каримовнинг тақдирномасига асосан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан "Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг йигирма йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида"ги Қарор қабул қилинди. Ўзида миллатимизга хос бағрикенглик, кечиримлик ва инсонпарварлик каби фазилатларни муҳасамма этган ушбу қарор асосида билиб-билмай жиноят йўлига қириб қолган қанчадан-қанча фуқаролар жазони ўташ жойларидан оилалари, ота-оналари ва фарзандларининг бағрига қайтмоқда, айримларининг эса ўтмай қолган жазо муддатлари қисқартирилмоқда.

Амнистия институти ўз мазмун-моҳиятига кўра, жиноят содир этган ёки жазони ўтаётган шахсларга нисбатан давлат томонидан кўрсатилмаган инсонпарварлик ва бағрикенглик намунасиридир. Бирок уни реабилитация, яъни оқлаш тушунчаси билан чалқаштирмаслик лозим.

Амнистия тушунчаси жиноят содир қилган шахсларни жиноий жавобгарликдан ёки жазодан озод қилиш, та-

Бағрикенглик намунаси

йинланган жазони қисқартирish, тайинланган жазони енгилроғи билан алмаштириш, қўшимча жазодан озод қилиш, шунингдек, илгари суд томонидан белгиланган жазони ўтаб бўлган шахслардан судланганлики олиб ташлашни ифода этади.

Таъкидлаш жоизки, "Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг йигирма йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида"ги Қарорнинг ижросини таъминлаш мақсадида шу кунга қадар Қорақалпоғистон Республикаси бўйича жазони ижро этиш муассасаларидан қайтган 81 нафар шахс ички ишлар бўлимлари томонидан профилактик ҳисобга қўйилган ва тегишли тартибда тиббий кўрикдан ўтказилган. Жазодан озод этилган шахсларга моддий ёрдам сифатида ажратилган 92 млн. 342 минг сўмдан бугунги кунга қадар 37 млн. 567 минг 479 сўми берилди. Шунингдек, меҳнатга лаёқатли 56 нафар шахсининг 43 нафари ишга жойлаштирилди. Жазони ижро этиш муассасаларидан қайтганларнинг 7 нафари нафақа ёшидагилар, 6 нафари I ва II гуруҳ ногиронлари бўлиб, бугунги

кунда улардан 2 нафари стационар ва 7 нафари амбулатория шароитида даволанмоқда.

Мазкур қарор эълон қилинганидан шу кунга қадар жазони ижро этиш колонияларида қонуналарга риоя этилиши устидан назорат бўйича Қўнғирот махсус прокуратураси томонидан амнистия тўғрисидаги қарорнинг ҳар бир маҳкумга нисбатан алоҳида, оғишмай ва ҳолисона қўлланилиши ҳамда қонунийлик бузилишининг олдини олиш юзасидан бир қатор ишлар амалга оширилди. Прокуратура ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза этувчи органлар ходимлари жалб этилган ҳолда тезкор гуруҳ тузилди ва жазони ижро этиш муассасаларида маҳкумлар билан учрашувлар ўтказилиб, уларга амнистия қарорининг аҳамияти, мазмун-моҳияти ва ҳуқуқий оқибатлари тўғрисида тушунтиришлар берилди. Шунингдек, жазо муддатини ўтаётган барча маҳкумларнинг йигма жыллари синчковлик билан ўрганилиб, амнистия акти қўлланиладиган маҳкумлар доираси аниқлаштириб чиқилди.

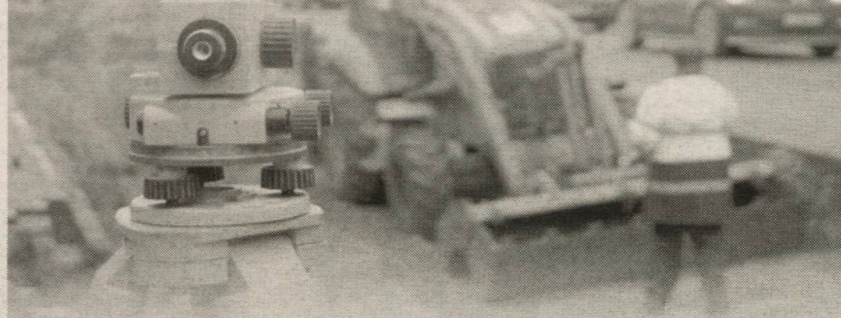
Шу кунга қадар Қўнғирот махсус прокуратурасига худуддаги колония-

Ерпўлат КАИПБЕРГЕНОВ,
Қорақалпоғистон Республикаси
прокурори ўринбосари

лардан жами 703 нафар маҳкумга амнистия актини қўллаш ҳақида тақдимномалар келиб тушди ва ушбу тақдимномалар маҳкумларнинг йигма жыллари билан бирга ўрганиб чиқилиб, жиноят ишлари бўйича Қўнғирот туман судига ушбу масала юзасидан 703 та илтимоснома киритилди. Суд томонидан ушбу илтимосномалар кўриб чиқилиб, барчаси қаноатлантирилди.

Ҳаёт йўллари мураккаб. Бу йўлларда инсон билиб-билмай ҳаёт қилиб қўйиши мумкин. Лекин, бунинг тўғри англаб, хатолардан тегишли хулоса чиқариш, жуда муҳим. Биз амнистия тўғрисида оқилликка чиқариш билан бунинг имтиёзи, деб эмас, балки ўзарига янги ҳаёт бошлашлари учун яратилиб берилган имконият, деб тушунишлари тарафдоримиз. Зеро, ҳалол меҳнат қилиб, юртимиз раванқига ҳисса қўшган инсон ҳеч қачон эътибордан четда қолмайди.

Қонунбузарликлар бартараф этилмоқда

Мамлакатимиз аҳолисининг ақсарият қисми қишлоқ жойларда яшашини инобатга олган ҳолда қишлоқларда фуқароларнинг турмуш тарзини яхшилаш ҳамда уларни замонавий турар жойлар билан таъминлаш борасида кенг миқёсдаги ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 30 декабрдаги 272-сонли қарорига мувофиқ, 2008 йил 1 январдан бошлаб яққа тартибда уй-жой қуриш учун ер участкалари "ким ошди" савдолари асосида фуқароларга қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда сотиб келинмоқда.

Маъмур қонунчилик соҳаси прокуратура органларининг доимий диққат марказида бўлиб, улар томонидан фуқароларнинг турар жойга бўлган ҳуқуқлари юзасидан доимий назорат тадбирлари ўтказиб келинмоқда. Гарчи эришילהётган ютуқлар ҳар қанча фахрланишга арзаси-да, гоҳида учраётган қонунбузарликлар кўнгилни хижил қилади.

Айрим маҳаллий ҳокимликлар ва бошқа масъул идоралар томонидан уй-жойга доир қонунчилик талаблари етарли даражада бажарилмай, фуқароларнинг турар жойга бўлган ҳуқуқларининг бузилиши, аҳоли пунктларининг режалаштириш лойиҳаларига зид

равшида уй-жой қуриш учун ер участкалари ажратиб берилиши, фуқароларнинг ўзбошимчилик билан ер майдонларини эгаллаб олишлари каби ҳолатлар бунга мисол бўла олади. Жумладан, Шаҳрисабз туман ҳокимияти мансабдорлари "Маъруф ўғли Жавоҳир" фермер хўжалигига қарашли 3 гектар ер майдонини "ким ошди" савдоси ўтказмай, фуқароларга сотиб юборган бўлсалар, Деҳқонobod туман яққа тартибда уй-жой қурилишларини мувофиқлаштириш бўлими бошлиғи Ғ.Хўжамқулов ва бошқалар 62,5 гектар экин майдонини 101 нафар фуқарога яққа тартибда уй-жой қуриш учун сохта ҳужжатлар асосида бўлиб берганлар.

Нишон туман ҳокими эса, амалдаги қонунчилик талабларига зид равишда бош режа муаллифи билан келишмасдан туриб, 1,35 гектар ер майдонини фуқароларга яққа тартибда уй-жой қуриш учун ажратиб бериш ҳақида ноқонуний қарор қабул қилиб, бу билан давлат манфаатларига кўп миқдорда зарар етказган.

Ушбу ҳолатлар юзасидан жиноят ишлари кўзга тилиб, айбдорларга нисбатан жазонинг муқаррарлиги таъминланган.

Бундан ташқари, айрим ҳолатларда фермер хўжаликлар раҳбарлари ҳамда фуқаролар йиғинларининг мансабдор шахслари ваколат доираларидан четга чиқиб, уй-жой қуриш учун ноқонуний равишда ер майдонлари ажратиб берганликлари ҳам маълум бўлди. Хусусан, Қарши туманидаги "Рашид ўғли Камол" фермер хўжалигига тегишли ер майдонлари туман ҳокимиятининг 2010 йил 25 ноябрдаги қарори билан туман захирасига қайтариб олинган бўлса-да, фермер хўжалиғи раҳбари Р.Авазов ер майдонини 32

нафар фуқарога 6-12 сотилдан уй-жой қуриш учун фуқаролик юборган.

Чироқчи туманидаги "А.Х.Ризаев" номли фермер хўжалиғи раҳбари А.Ризаев бўлса хўжаликка қарашли жами 5,2 гектар ер майдонини худди шу тарзда 21 нафар фуқароларга сотиб, талон-торож қилган.

Бўстонлик туманидаги "Хумсон" қишлоқ фуқаролар йиғини раиси С.Ашуровнинг қилмиши ҳам ҳеч бир қуюшқонга сифмайди. Мансаб ваколатлари доирасидан четга чиққан раис фуқаро Х.Уринбоевга яққа тартибда уй-жой қуриш учун берилган ер майдонини туман ҳокимлиғи захирасига қайтариш ва бошқа фуқарога бериш ҳақида ноқонуний қарор қабул қилган.

Ушбу ҳолатлар юзасидан ҳам жиноят ишлари кўзга тилиб, айбдор шахсларга тегишли жазо тайинланган.

Бундан ташқари, ўтказилган тадбирларда айрим фуқаролар турар жой, ёрдамчи хўжалик объектлари қуриш ёхуд бошқа мақсадларда фойдаланишни кўзлаб ер майдонларини ўзбошимчилик билан эгаллаб олганликлари аниқланди. Бундай ҳолатларнинг юз беришига эса ўз навбатида ваколатли идоралар томонидан самарали назорат ишларининг олиб борилмаганлиги сабаб бўлган. Жумладан, Наманган шаҳар ҳокимиятининг тегишли қарори билан фуқаро Б.Мамадалиевага

Беҳзод ИСМОИЛОВ,
Бош прокуратура бошқарма
прокурори

яққа тартибда уй-жой қуриш учун 0,06 гектар ер майдон ажратилган бўлса-да, у бунга қониқмай, ўзбошимчилик билан кўшимча равишда яна 0,03 гектар ер майдонини эгаллаб олиб, қурилишга зўр берган.

Шунингдек, фуқаро И.Авлиев ҳам ўзига тегишли Қосонсой тумани А.Жомий маҳалласида жойлашган савдо дўканининг олд қисмида тегишли рухсатнома ва ҳужжатларсиз, ўзбошимчилик билан қурилиш ишларини амалга оширган.

Ачинарлиси, бундай ҳолатларни бошқа ҳудудларда ҳам кўплаб кузатиш мумкин. Масалан, Зарбдор тумани Янгиобод маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудида истиқомат қилувчи фуқаро Б.Мамасияев туман ҳокимиятининг тегишли қарорисиз ўзи яшаб келаётган кўп қаватли уй олдидаги ер майдонини эгаллаб, у ерда уй ва бошқа ноқонуний қурилма барпо этган бўлса, шу каби туман ҳудудида яна 5 нафар фуқаро томонидан ўзбошимчилик билан эгалланган ер майдонларида турли хил қурилиш ишлари амалга оширилиб, улardan фойдаланиш келинаётганлик ҳолатлари аниқланган.

Маъмур қонунчилик соҳасидаги тегишли ҳолатлар юзасидан тегишли прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилган.

Ислоҳотлар — ривожланиш омили

Қонун устуворлигини таъминлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ҳамда эркинликларини, жамият ва давлатнинг қонун билан қўриқланган манфаатларини, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва профилактика қилиш каби вазифалар прокуратура органлари зиммасига катта масъулият юклайди. Ана шу мақсадда туман ҳокимияти, ҳуқуқни муҳофаза этувчи органлар, назорат қилувчи идоралар, ўзини ўзи бошқариш органлари, ноавалят нотижорат ташкилотлар ҳамда оммавий ахборот воситалари билан узвий ҳамкорлик ўрнатилиб, зарур чора-тадбирлар белгиланган.

Ушбу тадбирлар натижасида туман ҳудудида ижтимоий-иқтисодий, маънавий ва бошқа соҳаларда бир қатор ишлар амалга оширилиб, ижобий ютуқларга эришилди. Бироқ айрим соҳалар бўйича ечимини кутаётган муаммолар, бартараф этилиши лозим бўлган нуқсонлар ҳам борки, бу борада ҳамкорликда ҳаракат қилиб, қатъият билан кескин чоралар қўриш тақозо этилади. Хусусан, газ ва электр қувватидан фойдаланиш ва унинг ҳисоб-китоб ишларини олиб боришда хатолар, камчиликлар мавжуд.

Туман бўйича истеъмол қилинган газ тўловлари 49 фоизни, электр энергияси тўловлари эса 62 фоизни ташкил этаётганлиги (2012 йилнинг 12 ойи давомида) фикримизнинг далилидир. Олинган маълумотларга кўра, 2013 йил 1 январь ҳолатида жами дебиторлик қарзлари 4 миллиард 521 миң сўмни ташкил этган. Бунинг асосий қисми "Қасби пахта тозалаш" ОХЖ ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари ҳиссасига тўғри келади. Шунингдек, кредитор қарзлар эса 21 миллиард 600 миллион 718 миң сўмга етган. Ҳеч шубҳасиз, бундай катта миқдордаги қардорлик

корхоналарнинг иш маромига ҳам, маҳсулотнинг салмоғи ва сифати ҳам салбий таъсир кўрсатади.

Маълумки, мамлакатимизда барча соҳаларни, жумладан, қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилиш билан боғлиқ ишлар кенг кўламада амалга оширилмоқда. Демак, корхоналарда ишни тубдан яхшилаш, ҳодимларнинг манфаатдорлигини ошириш, ҳамма соҳаларда ҳисоб-китоб ишларини ўз вақтида пухта ташкил этиш — давр талаби. Афсуски, айрим корхоналарнинг раҳбарлари жиддийроқ ҳаракат қилиш ўрнига қарзга ботиб юретиши маълум кўраётганга ўхшайдилар. Бундай ҳол баъзи бир масъул ҳодимларга нисбатан кескинроқ чора қўришни тақозо этади.

Аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий фойдали меҳнатга жалб қилиш — долзарб масала. Ўзбекистон Республикасининг "Прокуратура тўғрисида"ги Қонуни талабларидан келиб чиқиб, ўтказилаётган текширишлар ва мониторингларда асосий эътибор корхоналарда иш ўринларини кўпайтириш ва ёшларни ижтимоий меҳнатга жалб этишга қаратилган. Ўтган йил давомида тегишли идоралар билан ҳамкорликда 6 мартаба

"Бўш иш ўринлари меҳнат ярмаркаси" ташкил этилди. Бу ярмаркаларга жами 844 нафар фуқаро жалб этилиб, уларнинг 462 нафари иш билан таъминланди. Аммо бу муаммонинг ечимиз эмас. Бугунги кунда туман ҳудудида доимий яшовчи 2715 нафар фуқаро яшаш жойларидан ўзга минтақаларга норасмий равишда ишлаш учун кетган бўлиб, уларни шу ҳудуднинг ўзидан иш билан таъминлаш чоралари кўрилмаган.

Маҳаллий идоралар, ўзини ўзи бошқариш органлари ва бошқа мутаассад ташкилотларнинг инсон тақдирига нисбатан эътиборлироқ бўлишлари масаласи ўтказилган текширишлар жараёнида муҳокама этилиб, бир қатор тадбирлар белгиланди. Дарҳақиқат, бу фуқаролар қаерда ва қандай аҳволда эканлиги ҳамда уларнинг меҳнат муҳофазаси тўғрисида маълумот йўқлиғи бу борадаги жиддий камчиликдир.

Туман прокуратураси томонидан тегишли қонунлар ижроси юзасидан 2012 йилнинг 12 ойи давомида бир қатор текширишлар ўтказилиб, уларнинг натижасига кўра, прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилган. Шунга кўра, мансабдор шахсларнинг 75 та ҳуқуқий ҳужжатлари файриқонунийлиги учун протест асосида бекор қилиниб, қонунга мувофиқлаштирилган бўлса, аниқланган қонунбузилиши ҳолатлари юзасидан 88 та тақдимнома киритилган. Текшириш натижаларига кўра, 59 нафар мансабдор шахс интизомий, 151 нафари маъмурий жавобгарлик тортилган. Қўпол қонунбузилиши ҳолатлари юзасидан жино-

Баҳодир ШЕРАЛИЕВ,
Қасби туман прокурори

ят ишлари кўзга тилиб, қонунбузилиши ҳолатларининг олдини олиш мақсадида 363 нафар мансабдор шахс расман огоҳлантирилган.

Этказилган 436 миллион 808 миң сўмлик зарарни ундириш борасида фуқаролар ишлари бўйича Қарши туманлараро судига 311 та ариза киритилди. Қўрилган чора-тадбирлар натижасида туманда қонунийликнинг мустаҳкамланиши, молиявий ва хўжалик фаолиятининг ҳамда иқтисодий-ижтимоий кўрсаткичларнинг яхшиланишига эришилмоқда.

Шунингдек, туман прокуратураси томонидан Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 19 мартдаги "Иш ҳақининг ўз вақтида тўлинишига доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори юзасидан ўтказилган мониторинглар натижасига кўра, 5 нафар шахсга нисбатан маъмурий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилган ва фуқаролик судига аризалар киритилган.

Ҳар бир йил амалга оширилган ишларнинг миқёси ва кўлами билан мамлакатимиз ҳаётида ўлмас из қолдирмоқда. Энди олдимизда "Обод турмуш йили" вазифалари қад ройлаб турибди. Ҳеч шубҳасиз, бу йил халқимиз ҳаётида катта ўзгаришлар рўй беради. Қонунчилигимиз янада мустаҳкамланади. Қонун ва бошқа меъриий ҳужжатлар ижросини назорат қилишдек масъулиятли ишда ҳам ютуқларимиз янада кўпаяди.

Мурожаат асосли бўлса...

Инсон зоти борки, узи учун муносиб ҳаёт даражасини таъминлашга интилиб яшайди, тараққиёт ва маданиятнинг барча неъматларидан баҳрамана бўлишни орзу қилади. Давлат эса бу масалада ўз фуқароларига зарур шарт-шароитлар яратлади. Хусусан, мамлакатимизда мустақилликнинг илк давридан, ҳар бир шахсга нафақат мулкдор бўлиш, балки уни ҳимоя қилиш учун ҳам барча ҳуқуқий кафолатлар яратилди. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида хусусий мулк бошқа мулк шакллари каби алоҳид ва давлат ҳимоясида эканлиги, мулкдор фақат қонуна назарда тутилган ҳолларда ва тартибагина мулкдан маҳрум этилиши мумкинлиги белгилаб қўйилди.

Конунга мувофиқ, мулкдор мулкни ўз хоҳишича эгаллик қилади, ундан фойдаланади ва уни тасарруф этади. Бунда мулкдан фойдаланиш экологик муҳитга зарар етказмаслиги, фуқаролар, юридик шахслар ва давлатнинг ҳуқуқлари ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини бузмаслиги шарт. Бу мезон бузилган тақдирда, мол-мулкни суд орқали олиб қўйиш, давлат ихтиёрига ўтказиш, лекин бунинг оқибатида бошқа шахсларнинг, жамият ва давлатнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларига путур етказмаслик чоралари қўрилади. Судлар томонидан мулкни рўйхатдан чиқариш тўғрисидаги даъволарнинг қўрилиши фуқаролар ва давлат манфаатларини, қорхона, муассаса ва ташкилотларнинг мулк ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг муҳим гаровидир. Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1993 йил 16 апрелдаги "Судлар томонидан мулкни рўйхатдан (арест)дан чиқариш ҳақидаги ишларни қўришда қонунчиликнинг қўлланиши тўғрисида"ги Қарориди кўрсатилишича, судлар мулкни рўйхатдан чиқариш тўғрисидаги низоларни, даврони таъминлаш мақсадида қарздорнинг мулкни рўйхатга олинганлигидан, ҳал қилув қарори ёки ҳукмини ижро этиш мақсадида ундиришнинг мулкка нисбатан қаратилганлигидан ёхуд нотариус томонидан мерос мулкни қўриқлаш чораси сифатида уни рўйхатга олганидан ва қонунда кўрсатилган бошқа ҳолатларнинг мавжудлигидан қатъи назар, даъво ишини юргизиш тартибидида қўриб чиқарилади.

Суд ҳукмидаги судланувчига тегишли мол-мулкни жиноят қуроли деб мусодара қилиниши тўғрисидаги кўрсатманинг мавжудлиги, ушбу мулкнинг бошқа шахсларга тегишлилигини ёки уни рўйхатдан чиқариш ҳақидаги низоли фуқаролик судлов иши юргизиш тартибидида қўриш учун тўхатиб бўла олмайд.

Ҳал қилув қарори ёки ҳукмини ижро қилиш учун мулкнинг сотиб юборилганлиги, ушбу мулкка нисбатан эгаллик ҳуқуқини белгилаш тўғрисидаги даъво аризани қабул қилиниши рад этиш учун асос бўла олмайд. Бироқ айрим ҳолларда мулкни рўйхатдан чиқариш ҳақидаги даъво талабига оид айрим ишларнинг адолатли ҳал этишида аҳамиятли бўлган ҳолатлари тўлиқ ўрганилмасдан туриб, қарздорларнинг мулкни асосиз

равишда рўйхатдан чиқариш ҳолатлари ҳам учрамоқда. Бу эса ўз навбатида, ундирувчи ҳуқуқларининг бузилишига олиб келмоқда, жиноий ва бошқа ҳуқуқбузарликлар туфайли етказилган моддий зарарни ундиришга салбий таъсир кўрсатмоқда. Мисол учун, фуқаро Д.Жўраева 1976 йил декабр ойида А.Жўраев билан қонуний никоҳга кириб, яшаб келган. Лекин унинг турмуш ўртоғи А.Жўраев ўйламай қилган иши оқибатида суд ҳукми билан тегишли жазога тортилган. У қилиши учун қонуний жазосини олган бўлса-да, бу қилиши билан оиласини ҳам таъшига солади. Чунки, у содир қилган жиноятида ўз номидида автомашинадан фойдаланганлиги боис, автомашина жиноят қуроли, деб топилади ва давлат фойдасига ўтказилади. Бу ҳолат, албатта, оила тақдирини таъсир қилмасдан қолмайди. Шу сабабли Д.Жўраева судга мурожаат қилиб, давлат ихтиёрига ўтказилган автомашинада унинг ҳам ҳиссаси борлиги, яъни у эр-хотин ўртасидаги умумий мулк эканлигини инобатга олиб, автомашинанинг унга тегишли бўлган қисми рўйхатдан чиқарилишини сўрайди.

Фуқаролик ишлари бўйича суднинг ҳал қилув қарори билан даъвогар Д.Жўраеванинг даъво талаби қаноатлантирилиб, унинг фойдасига жавобгар туман молия бўлиמידан давлат фойдасига мусодара қилинган низоли автомашина ҳисобидан сотилган нархи бўйича тенг ярмини рўйхатдан чиқариб, ундириш белгиланган.

Мазкур фуқаролик иши судлар томонидан апелляция ёки кассация тартибидида қўрилмаган.

Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 15-моддасига кўра, суд тақдим этилган материаллар ва тушунтиришлар билан чекланмасдан, ишнинг ҳақиқий ҳолатини, тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини ҳар тарафлама, тўлиқ ва ҳолисона аниқлаш учун қонунга асосланган ҳолда қоралар қўришга ҳақли эканлиги кўрсатилган бўлса-да, суд ушбу қонун талабларини тўлиқ бажармаган ҳолда мазкур фуқаролик иши бўйича даъвогар Д.Жўраеванинг даъво талабини қаноатлантириш ҳақида асосиз ҳулосага келган.

Хусусан, фуқаролик ишида мавжуд бўлган жиноят ишлари бўйича суднинг ҳукмига кўра, судланувчи А.Жўраев ўзига тегишли "ГАЗ 2410" русумли автомашина билан ис-

теъмолчиларнинг ҳаёти ва соғлиғи талабларига жавоб бермайдиган пахта ёғини ноқонуний муомалага киритиш мақсадида олиб кетаётганда ушланганлик ҳолати юзасидан ЖКнинг 25-186-моддаси 1-қисми ва 25-186-2-моддаси 2-қисми "б" бандлари билан айбдор, деб топилиб, 2 йил ярим муддатга ахлоқ тузатиш ишлари жазоси тайинланган ҳамда судланувчи унга тегишли бўлган автомашина жиноят қуроли, деб топилиб, давлат фойдасига ўтказилган.

Суд мажлисида иштирок этган суд ижрочиси И.Душаев ҳам ўз кўрсатмасида, айнан низоли автомашина суд ҳукми асосида жиноят қуроли, деб топилиб, давлат фойдасига ўтказилганлиги боис, даъвогар Д.Жўраеванинг ушбу автомашинани ўзига тегишли қисмини рўйхатдан чиқариш ҳақидаги даъво талабини рад қилишни сўраган. Бироқ, суд томонидан ишда тўпланган ҳужжатларга эътибор берилмасдан, Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 23-моддасига асосан, низоли автомашина даъвогар Д.Жўраева ва жавобгар А.Жўраевнинг биргаликдаги никоҳлари даврида орттирилган умумий мулк эканлиги таъкидланиб, муқаддам суд ҳукми билан суднинг қуроли, деб топилган ва давлат фойдасига ўтказилган низоли автомашинанинг сотилган нархи бўйича тенг ярми рўйхатдан чиқарилган.

Бундан ташқари, суд даъвогарни қаноатлантиришда даъвогар Д.Жўраеванинг жавобгар А.Жўраев билан қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурганликлари, давлат фойдасига мусодара қилинган низоли автомашинани ва мазкур автомашинанинг сотиб олинишида даъвогарнинг ҳам ҳиссаси борлигини асос қилиб олган.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1993 йил 16 апрель кунги "Судлар томонидан мулкни рўйхатдан (арест)дан чиқариш ҳақидаги ишларни қўришда қонунчиликнинг қўлланиши тўғрисида"ги 13-сонли Қарорининг 13-бандига кўра, эр-хотиндан бирининг унга биргаликдаги умумий мулкдан тегишли ҳиссасини рўйхатдан чиқариш тўғрисидаги даъвосини ҳал этишда Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 23-, 27-моддаларига асосан эр-хотиннинг никоҳ давомида орттирган мулкларни уларнинг биргаликдаги умумий мулк эканлиги, ушбу мулк бўлганда уларнинг ҳиссалари тенг ҳисобланишини эътиборга

олиш лозимлиги кўрсатилган. Лекин, суд ишни қўриш жараёнида А.Жўраевга тегишли бўлган низоли автомашина қачон ишлаб чиқарилганлиги, дастлаб қимга тегишли бўлганлиги ва жавобгар А.Жўраев томонидан қачон сотиб олинганлиги ҳолатларига оид аниқлаш юзасидан баҳолаш ҳисоботида ҳам автомашина ишлаб чиқарилган вақт кўрсатилмаган.

Шунингдек, ишга қўшилган транспорт воситасини қайд этиш гувоҳномаси ва автомашинанинг бозор қийматини аниқлаш юзасидан баҳолаш ҳисоботида ҳам автомашина ишлаб чиқарилган вақт кўрсатилмаган.

Бунинг устига суд ишни қўришда тарафларга автомашинанинг ишлаб чиқарилган ҳамда сотиб олинган вақтини аниқлаш юзасидан саволлар бермаган, бунга оид тегишли ҳужжатларни талаб қилиб олиб, ишга қўйиш чораларини кўрмасдан, автомашинани етарли асосларсиз эр-хотиннинг никоҳ даврида орттирилган умумий мулк, деб топган.

Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 312-моддаси 1-, 2- ва 3-бандларида, суд томонидан иш учун аҳамиятга эга бўлган ҳолатлар тўлиқ аниқланмаганлиги, суд аниқланган, деб ҳисоблаган, иш учун аҳамиятга эга бўлган ҳолатларнинг исботланмаганлиги ҳамда суднинг ҳал қилув қароридида баён қилинган ҳулосаларнинг иш ҳолатларига мувофиқ келмаслиги суднинг қарорини апелляция, кассация ва назорат тартибидида бекор қилиш учун асос бўлиши кўрсатилган бўлиб, суд томонидан ушбу талаблар тўлиқ ба- жарилмаган.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси томонидан Республика Олий суди фуқаролик ишлари бўйича судлов ҳайъати мазкур фуқаролик иши бўйича мулкни рўйхатдан чиқариш ҳақидаги фуқаролик ишлари бўйича Янгикўрғон туманлараро судининг 2010 йил 6 майдаги ҳал қилув қарорини бекор қилиб, ишни қайта қўриш ҳақида назорат тартибидида протест келтирилган.

Протест Республика Олий суди томонидан қаноатлантирилиб, асосиз бўлган суд қарори бекор қилинган ҳамда даъвогар Д.Жўраеванинг мулкни рўйхатдан чиқариш ҳақидаги даъво талаби рад қилинган.

Натижада, низоли автомашина давлат фойдасига қайтарилган.

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, амалиётда ву- жудга келаётган юқоридидаги каби ҳолатларга чек қўйиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий суди Плену-

Фахриддин НАЖМИДДИНОВ,
Бош прокуратура бўлим
прокурори

мининг 2012 йил 13 декабрдаги "Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг фуқаролик ишларига оид айрим қарорларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги Қарорига асосан мазкур суд Пленумининг 1993 йил 16 апрель кунги "Судлар томонидан мулкни рўйхатдан (арест)дан чиқариш ҳақидаги ишларни қўришда қонунчиликнинг қўлланиши тўғрисида"ги Қарорининг 11-банди қўйидаги учинчи ва тўртинчи хатбоши билан тўлдирилди.

Унга кўра, судлар мулкни рўйхатдан чиқариш тўғрисидаги даъво ни жиноий йўл билан мол-мулк жиноий йўл билан қўлга киритилган маблағ эвазига олинган ёки жиноят қуроли, деб топилган- топилмаганлигига эътибор қаратишлари лозим. Суд ҳукми ёки аҳрими билан мулк жиноий йўл билан орттирилган маблағ эвазига олинган (Жиноят кодексининг 243-моддаси) ёки жиноят қуроли деб (Жиноят-процессуал кодексининг 211-моддаси 1-банди) топилганлиги етказилган зарар қопланган-қопланмаганлигидан қатъи назар даъво ни рад этиш учун асос бўлади.

Бунда суд ушбу мол-мулкларни рўйхатдан чиқариш ҳақидаги даъво ни рад этиш билан бирга, манфаатдор шахсларга жиноят натижасида етказилган зарарни айбдор шахслардан ундириш масаласида умумий тартибда судга мурожаат қилиш ҳуқуқини тушунтиради.

Албатта, ҳар бир шахс ўз ҳуқуқ ва қонуний манфаатлари бузилган, деб ҳисоблаган тақдирда уни ҳимоя қилиш учун судга мурожаат этиши қонун билан кафолатланган. Аммо ҳар бир мурожаат энг аввало асосли бўлиши лозим. Бунинг учун эса, қонунларимизни яхши билиш фойдалидир. Ана шунда ортиқча оворгарчиликлар келиб чиқмайди.

Мамлакатимизда мустақилликнинг ўтган даври мобайнида инсон ҳуқуқларини кафолатловчи ҳуқуқий база яратишга алоҳида эътибор қаратилди. Сўнгра қонун устуворлигини таъминлашнинг кучли механизми вужудга келтирилиб, босқичма-босқич мустаҳкамланди ва бугунги кунга қадар яратилган барча меъёрий ҳужжатлар давр талабига мос равишда янада тақомиллаштирилиб келинмоқда. Буларнинг туб замири эса жамиятда қонун устуворлигини таъминлашга қаратилган.

Аёлларини эъзозлаган юрт!

/Давоми. Бошланиши 1-бетда/

Маълумки, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош ассамблеяси томонидан хотин-қизлар ҳуқуқларини кафолатлашга доир бир қатор халқаро ҳужжатлар қабул қилинган. Жумладан, 1967 йил 7 ноябрда "Аёлларни камситишни тугатиш тўғрисида"ги Декларация ҳамда 1979 йил 18 декабрда "Аёлларни камситишнинг барча шакллариغا барҳам бериш тўғрисида"ги Конвенциянинг қабул қилиниши аёллар ҳуқуқларини эркинлаштиришга халқаро ҳамжамият томонидан ҳам алоҳида эътибор қаратилаётганлигидан далолат беради. Ушбу ҳужжатлар халқаро ҳуқуқнинг муҳим манбаи сифатида барча давлатлар миллий қонунчилиги учун меъёр бўлиб хизмат қилмоқда. Уларда жумладан, аёлнинг мамлакат раваки, жамият ва оила тараққиётидаги роли эътироф этилиб, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва шахсий ҳуқуқ ҳамда эркинликлардан фойдаланишда эркалар билан тенг ҳуқуқчилигини реал рўёбга чиқариш механизмларини вужудга келтириш, хотин-қизлар манфаатларининг камситилиши ва ҳуқуқларининг чекланишига йўл қўймаслик каби талаблар илгари сурилган.

Шу маънода, Ўзбекистон Республикаси ҳам аёлларни эъзозлаган юрт сифатида халқаро ҳамжамиятнинг бир қатор хотин-қизларнинг ҳуқуқларини кафолатлашга қаратилган халқаро ҳужжатлари иштирокчиси. Ўзбекистон Республикаси 1995 йил 6 майдан "Оналикни муҳофаза этиш тўғрисида"ги Конвенцияга, 1997 йил 30 августдан "Аёлларга нисбатан камситишнинг барча шакллариغا барҳам бериш тўғрисида"ги Конвенцияга қўшилган. Бугунги кунда ушбу ҳужжатларнинг талаблари миллий қонунчилигимизга сингдирилган ҳолда унинг ижроси таъминлаб келинмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 25 майдаги "Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармони ижросини таъминлаш

мақсадида ташкилий ва тарғибот чора-тадбирлар дастури тузилди. Ушбу дастурда мамлакатимизда амалга оширилаётган демократик ўзгаришларга тўлиқ мос ҳолда хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини янада ошириш, уларнинг оила, жамият ва давлат қурилишидаги вазифаларни ҳал этишдаги ўрни ва нуфузини мустақамлаш мақсадида хотин-қизлар билан доимий ишлайдиган комиссия тузилди. Хотин-қизлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш аҳолини мунтазам равишда ўрганиш ва баҳолаш, уларнинг оила, жамият ва давлат қурилишидаги вазифаларни ҳал этишдаги ролини ошириш, иш билан таъминлаш, ишга жойлаштиришга ҳар томонлама қўмаклашиш, аёллар тадбиркорлигининг турли шакллари ривожлантириш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш, ижтимоий-сиёсий фаоллигини оширишга, хотин-қизлар нодавлат нотижорат ташкилотларининг мамлакатнинг ижтимоий, сиёсий ҳаётида, халқаро хотин-қизлар ҳаракатидаги фаол иштирокига қўмаклашишга қаратилган тадбирларни тайёрлаш ва амалга ошириш ушбу комиссиянинг асосий вазифаси қилиб белгиланди.

Айниқса, Республика парламенти томонидан 2004 йилда "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги Қонуннинг 22-моддасига сиёсий партиялар томонидан мамлакат парламенти депутатлигига кўрсатилган номзодларнинг камида 30 фоизи хотин-қизлардан иборат бўлиши ҳақидаги қонданки қиритилганлиги аёлларнинг парламент фаолияти иштирокидаги фаоллигини янада оширишга хизмат қилмоқда. Айни вақтда Қонунчилик палатаси, Қорақалпоғистон Республикаси Жўрғори Кенгеси ва маҳаллий кенгашларга бўлиб ўтган сайловлар натижасида Олий Мажлис Қонунчилик палатасига қўйилган депутатларнинг 22 фоизини аёллар ташкил этганилиги ҳам хотин-қизларнинг давлат бошқарувидаги фаоллиги кескин ортиб бораётганлигидан далолат беради.

Аёлларга ғамхўрлик кўрсатиш, уларнинг меҳнат қилишлари учун имтиёзли шароитлар яратиш, турмуш шаро-

Матлуба АМИНЖОНОВА,
Бош прокуратуранинг ОЎК кафедре бошлиги

итларини яхшилаш Юртбошимизнинг ҳар бир маърузаларида алоҳида эътиборга олинади. Жумладан, Президентимиз томонидан Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 20 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги "Инсон манфаати, ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, ҳаётимизнинг янада эркин ва обод бўлишига эришиш — бизнинг бош мақсадимиздир" мавзусидаги маърузада 2013 йил "Обод турмуш йили", деб эълон қилиниб, шу муносабат билан қабул қилинган Давлат дастуридаги устувор йўналишлар белгилаб берилди ва қуйидагилар алоҳида таъкидлаб ўтилди: "...Олтинчидан, ҳаётимизни янада соғлом ва обод қилиш, аввало аёл зотининг жамиятимиздаги ўрни ва нуфузини, ижтимоий фаоллигини янада ошириш, хотин-қизларнинг турли жабҳа ва йўналишларда қилаётган ишларини муносиб баҳолаш, ҳар қайси хонадонда уй бекаси бўлиши опа-сингилларимизнинг оғирини енгил қилиш асносида турмушимизни фаровон эттириш билан узвий ва чамбарчас боғлиқдир. Ана шу ҳақиқатни амалда қарор топтириш учун бизнинг ҳали қиладиган кўп ишларимиз борлигини унутмаслигимизни истардим".

Юртимиздаги давлат қўрибди, қоридида аёлларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари кундан-кунга такомиллашиб бориши, уларнинг давлат бошқарувидаги фаоллигини оширишга имкон яратилиши билан бир қаторда, уларнинг оилада тугган ўрни ҳам алоҳида эътиборга олинмоқда. Албатта, биз аёлларни эъзозлаган юртда яшаётганлигимиздан фахрланишга ҳақлимиз.

Шу билан бир қаторда, ҳар бир аёл республикамизда яратилаётган бундай ҳуқуқ ва имтиёزلарни суистеъмол қилмасдан, ўз билим ва маҳоратини давлат ва жамиятнинг ривожланиши, баркамол авлод тарбияси учун тасарруф этган ҳолда, мамлакатимиз раваки ҳамда ривожланишига ўзининг ҳалол меҳнати билан ҳисса қўшиши лозим.

Бугунги кунда тадбиркорликни ҳам хотин-қизларимиз меҳр ва сабот билан фаол ўзлаштираётганликларини жойларда гувоҳи бўлмоқдамиз. Улар бу соҳада улкан ютуқларни қўлга киритаяпти, десак муболаға бўлмас керак. "Ишлайман, изланаман, янгиликлар яратаман", деган, юрагида ғайрати жўш урган аёлларнинг бу борадаги мақсадларига эришишларида республикамиздаги барча бошқарув органлари яқиндан қўмаклашмоқдалар.

Ишлари таҳсинга лойиқ

Нилуфар НИЁЗОВА,
«Нуқуд»

Биздаги маълумотларга кўра, биргина "Тадбиркор аёл" ассоциациясининг Наманган вилоят бўлими томонидан ҳозиргача 14 минг нафар аёлга турли касб-хунар сирлари ўргатилди. 12 минг нафар аёл тадбиркорликдан сабоқ олди.

Тадбиркорлик билан шуғулланаётганлар учун бизнесни бошқариш, кенгайтириш, касб-хунар йўналишлари бўйича малака ошириш курслари ташкил этилди. Ун нафар аёл чет элда бўлиб, бу борада тажрибалар алмашиб қайтди.

Уйчи шаҳарчасида истиқомат қилувчи Рислихон Жўраевнинг тадбиркорлик фаолияти мустақиллигимиз билан деярли тенгдош. 1993 йили "Чевар" хусусий корхонасини ташкил этган бу аёлнинг муваффақиятлари кўпчиликка маълум.

Унинг корхонаси йиллар давомида синовлардан ўтиб, 2011 йили "Санам-Уйчи" масъулияти чекланган жамиятига айланди. Миллий хунармандчиликни жаҳон андозалари талабларига мос равишда ривожлантиришни мақсад қилган Рислихон Жўраева Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг "Фарғона водийси инфратузилмасини ривожлантириш, касаначилик иш ўринларини яратиш" мавзусидаги лойиҳада қатнашиб, грант ютиб олди. Шу асосда унга тикув машиналари берилди ва бу билан 12 та иш ўрни яратилди.

Тиниб-тинчмас Рислихон опа 2012 йилда ҳам юқоридаги ташкилотнинг "Ташки савдога қўмак ва Ўзбекистонда инвестицияларни жалб этиш" лойиҳасида иштирок этиб, яна голиб бўлди. Бунинг натижасида янги тикув дастгоҳлари олиб, яна 10 та иш ўрни барпо этди.

Корхонада хотин-қизларга усталар томонидан миллий хунармандчиликнинг ноёб турлари ўргатилиб, уч ойлик ўқув-тахсилдан сўнг касаначилик асосида меҳнат қиладилар. Чевар тикувчи каштачи хотин-қизлар асосан аёллар, эркалар ва болалар кийим-кечаклари, палак-сузаналар, келин сеппари, кўрна-кўрпачалар, совғабоп буюмлар ишлаб чиқаришди.

2012 йил "Санам-Уйчи" МЧЖ учун ҳам ривожланиш босқичи бўлди. Корхона "Микрокредитбанк"нинг Уйчи филиалидан 24 миллион сўм кредит олиб, уни замонавий дастгоҳлар ва хомашё харидига сарфлади.

— Ниятларим катта, — дейди Рислихон опа. — Унутилаётган миллий хунармандчиликни тиклашга ўз ҳиссамни қўлиш, ноёб палак, кашта нусхаларини яратиш устиди иш олиб бораёяман. Насиб этса, "Обод турмуш йили" охиригача ишчиларимиз сонини 22 нафарга етказмоқчиман. Бу борада меҳнат қўли тулқинчи шоғирларимиз — Наимахон Турсунова, бизиз билан ипак кашта тикиш устаси Мадинахон Ортиқова яқиндан қўмак бермоқдалар.

Халқимизда "Уйда бўлса ўтин — йўрғалайди хотин" деган ажойиб мақол бор. Инсонда қанчалик ғайрат, иқтидор бўлгани билан уни ҳаракатга келтирувчи манба — сармоя бўлмаса, ўриндан силжмай тураверди. Бу борада давлатимиз раҳнамолигида хотин-қизларни тадбиркорликнинг турли йўналишларига жалб этувчи моддий қўмак — банклар томонидан берилётган кредитларнинг аҳамияти бекиёб бўлмоқда. Юқорида айтиб ўтганимиздек, тадбиркорликни мақсад қилган аёлларга доимо молиявий қўмаклар берилётган, ўндан унумли фойдаланганлар эса қисса вақт мобайнида ўзига ва ўзгаларга наф келтиришмоқда.

Содалик қурсин

Бугун одам савдоси, унинг аянчи оқибатлари ҳақида ҳар доимгилан ҳам кўпроқ гапирилмоқда, оммавий ахборот воситалари, турли тарғибот-ташвиқот ишлари орқали фуқароло оғоҳликка чақирилмоқда. Аммо шунадай бўлса-да, атрофимизда ушбу жиноятни ўзларига касб қилиб олган фирибгарлар ҳам, унинг қурбонлари ҳам учраб турибди.

2012 йилнинг март ойида "Жавдат" исмли шахс билан танишган Шухрат Тоиров (исм-фамилиялар ўзгартirilган) у билан жинсий тил бириктириб, Қозоғистон Республикаси орқали ишлаш учун Россия Федерациясининг Астрахан шаҳрида жойлашган консерва комбинатига одамларни жўнатиш режасини тузди. Келишувга қўра, Ш.Тоиров консерва комбинатига 200 нафар одам жўнатиб бериши, Жавдат эса келган ишчиларни ишга жойлаштириши керак эди.

Ш.Тоиров тезда ишга киришди ва 250-300 АҚШ долларидан ойлик маош ваъда қилиб, Тошкент вилоятининг Бекобод, Бўка, Охангарон туманлари ва Олмалик шаҳридан келишгандек одамларни йиғи бошлади. Бу иш унчалик кўп вақт олмайди. Қисқа муддат ичида Шухрат йўлиқа ҳақини ҳам ўз зиммасига олишини айтиб, 8 май куни 60 нафар кишини Қозоғистоннинг Чимкент шаҳрига олиб боради ва у ердан поезд орқали Астраханга жўнатиб юборди. Йўлга чиққанлар орасида воёга етма-

Азим МИРЗАҲМЕДОВ,
Олмалик шаҳар прокуратураси
катта терговчиси

ган ўспиринлар ҳам бор эди.

Уларни Жавдат айтилган манзилда кутиб олиб, ишга жойлаштиради ва "прописка"ни ҳал қилиш баҳонаси билан паспортларини олиб қўяди.

Аммо ҳеч қанча вақт ўтмай, мўмай даромад, яхши иш ва етарли шарт-шароитлар бўлишига ишониб бу ерга келганларнинг умиди чиппакача чиқади. Улар алданганликларини билиб қолишади. Бироқ ниямай қилишарди, бегона юрт бўлса, ёнларида на пуллари ва на ҳужжатлари бор. Жабр-дидалар буни яхши билишарди, шу боис у ой ҳеч қандай маошизи турли хил юмушларни бажаришади.

Соғлиғи ёмонлашган Шарифа охирини Жавдатдан иш ҳақи билан паспортини талаб қилади.

— Мана, сеники ва яна 10 та шерингинги паспорти. Кетаверларинг!

Қўлига бир чақа ҳам тегмаган бечора аёл паспортини олганига хурсанд эди. Уша ерда ишлаётган ватандош танишларидан қарзга пул олиб, Ўзбекистонга қайтди.

Фирибгарлар эса тегишли орган вакиллари томонидан қўлга олинб, қилмишларига яраша жазога тортилдилар.

Ишонч яхши нарсаси, аммо пул учун дуч келган одамнинг кўрсатган йўлига юриш, ҳар қимга ҳам ишонавериш ҳар доим ҳам яхшилик билан тугамайди. Қолаверса, оғоҳлик бугуннинг энг муҳим талабларидан биридир.

Мирзо Нарзиев "Камаз"ни сотгач, янги машина сотиб олиш учун таниши Озодга масаҳат соли:

— Юк машина олмақчи эдим. Сизнинг ҳам машина олиш ниятингиз бор, деб эшитдим. Қанадай режаларингиз бор?
— Ростанам машина олмақчиман. Литвала яхши машиналар бор, деб эшитдим. Ўша ёққа бирга бориб келсак, нима дейсиз?

Божхонадаги «ўйинлар»

Санжархон ФАЙЗИЕВ,
Самарқанд вилоят прокуратураси бўлими
АМИБ терговчиси

қозоғларнинг "ҳосиласи" эди.

Р.Эргашевдан энди яхшилик чиқмаслигини билган машина эгалари божхона ходими Хуршид Эргашевга учрашиб кўришди. Аммо у ҳам ёрдам бермаслигини, айтилган пулни келтиришса, тезда ҳал қилиб беришни ваъда қилди. Пулнинг бир қисми ҳужжатларни тўғрилашда ёрдам бераётган божхона ходими А.Ҳакбердиевга тегиши, бўлмаса иш яна чўзилишини писанда қилди.

Улардан ортиқча яхшилик кутмай қўйган Мирзо Нарзиев ва Озод Алиевлар тегишли органларни мурожаат қилишга мажбур бўлишди. Р.Эргашев 2500 АҚШ долларини олаётганда қўлга олинди. Кўп ўтмай, божхона ходимлари Хуршид Эргашев, Асилбек Ҳакбердиев ва Рустам Эргашевнинг олдинги кирдикорлари ҳам фош бўлди. Жумладан, улар фуқаро Ш.Сайфиевдан иккита "Scania" русумли юк машиналарини расмийлаштириш эвазига 1100 АҚШ доллари, фуқаро С.Хайитовдан "Man" русумли юк машинаси учун 1250 АҚШ доллари, Ж.Руновдан экспорт қилинаётган озиқ-овқат махсулотлари ҳужжатларини расмийлаштириш учун 600 минг сўм, У.Иноятовдан "Scania" юк машинаси учун 1200 АҚШ доллари, Ф.Ҳамидовдан "Kel-Berg" русумли тиркама учун 600 АҚШ доллари миқдорига пуллари олиб, ўзаро тақсимлашган экан.

Суд томонидан уларга қилмишларига яраша жазо тайинланди.

Телефонаа ким биланлар анчагача гаплаган ота уни ўчириб, қизига юзланди:

— Мана, қизим, уйлик ҳам бўлинг. Огайним барақа топсин, қарз бериб турадиган бўли. Насиб қилса, келаси ҳафта бориб, пулни берамиз-да, уйни сени номинга расмийлаштириб оламиз. Фақат уй эгалари баҳоргача ўша ерда яшаб туришга рухсат сўрагани сабабли озроқ кутишга тўғри келади...

Аммо баҳор ойи ўтиб, ёз бошланди ҳамки, уй эгалари хонадонни бўшатай, дейишмасми. Орада хонадоннинг янги эгалари уларни бир неча марта огоҳ-лантиришди. Фойдаси бўлмади. Шундан кейин сулга мурожаат қилишга мажбур бўлишди. Бироқ, суд жараёни бошланиб, уй билан боғлиқ ҳолатлардан хабар топганлардан кейин нима қилишни билмай, оғизларини очиб қолишди...

Шунақаси ҳам бўлар экан

Дилзода ДОВУДОВА,

Шайхонтоҳур туман прокурори ёрдамчиси

Хаммаси фақат шаръий никоҳдан ўтиб, аёлнинг уйида бирга яшаётган эр-хотиннинг пул топиши, яхшироқ яшаш масаласида анчагача бош қотиришганидан кейин бошланди. Аввалига бизнес қилиб кўришни режалаштиришди. Аммо Сирожиддин бундан бирор иш чиқишига кўзи етмай, балик олди-сотдисидан билан шуғулланиш ҳақидаги таклифни ўртага ташлади. Бу Гулнорага маъқул тушди-ю, лекин яна бир муаммо пайдо бўлди: бунинг учун пулни қаердан олишди?

Ўйлай-ўйлаи охири бир қарорга келишди. Яхшиси, бирортасидан қарз олишди-да, эвазига Гулноранинг уйини унинг номига расмийлаштириб беришди. Вақти келиб, қарзни тўлагач, уйни яна ўзлари қайтиб олишади. Энди бу шартга қўнадган одамни топиш керак эди. Кўп ўтмай шундай одам ҳам топилди. Эр-хотин Сирожиддиннинг эски таниши Сайёра Қундузова (исм-фамилиялар ўзгартirilган)нинг уйига келиб, вазиятни тушунтиришди ва ундан қарзга пул сўрашди. У ўз навбатида эри билан маслаҳатлашиб, уларга 10 минг АҚШ доллари миқдорига пул бериб, эвазига пойтахтнинг Олмасор туманидаги уйни ўз номига расмийлаштириш, улар пулни қайтарганларидан кейин уйни ҳам уларга қайта ҳужжатлаштиришга рози бўлди.

Бу иш ҳал бўлгач, Сирожиддин уйнинг ҳужжатларини тайёрлаш, яъни коммунал идоралардан маълумотномаларни олишда керак бўлишини айтиб, С.Қундузовадан 1,5 минг доллар бериб туришини илтимос қилди-да, эвазига ўзининг "Жигули" машинасини гаров сифатида қолдириб кетишини маълум қилди. С.Қундузова бу шартга ҳам кўниб, унга айтилган миқдордаги пулни олиб чиқиб берди.

Бир ҳафтадан сўнг хаммалари нотарусга келиб, олди-сотида шартномасини расмийлаштиришга киришди. Аввалига уйнинг эгаси — Гулноранинг онаси билан унинг ўзидан розилик олинди. Хонадонда сўйхатда турган келиннинг розилиги сўралганда эса, Гулнора келиноийиси акасининг вафотидан кейин уйдан чиқиб кетганини айтиб, унинг қаршилиги йўқлиги ҳақида Пискент шаҳар нотариал идорасида расмийлаштирилган ишончномани тақдим этди. Ҳамма ҳужжатлар расмийлаштирилгач, С.Қундузова нима учундир тижирлик қилиб қолди. Яъни айни пайтда бор-йўғи 8 минг доллар пули борлиги, шуни бериб, қолганини кейин тўрилаб беришини айтган эди, эр-хотин ноҳор унинг шартига кўнишди. Шундай қилиб, машинани гаровга қолдириш эвазига олинган 1,5 минг АҚШ долларини ҳисобдан чиқариб, 6,5 минг долларини олган эр-хотин ундан уйда вақтинча яшаб туришга рухсат сўраш-

ди. С.Қундузова бунисида ҳам рози бўлди.

Икки-уч ойлardan кейин С.Қундузова келиб, пул зарур бўлиб қолганигини айтиб-да, тезда уйни ўзларининг номига ўтказиб, пулни қайтаришни талаб қила бошлади. Бу гапни эшитган эр-хотин яна уйга харидор қидира бошлади. Кўп ўтмай бир харидор топиб, у билан 20 минг долларга келишган, яна ҳужжат тўпалай бошлашди. Бу орада Гулнора жиноятга қўл уриб, қамалиб қолди. Сирожиддин вақтини ўтказмай, янги харидор билан С.Қундузовани таништириб ва биргаликда нотариал идорага бориб, уйни қайта расмийлаштиришди. Шундан сўнг, янги харидордан айтилган пулни олиб, келишилган миқдордагисини С.Қундузовага қайтариб берди. Қолганини эса ёнига урди.

Орадан маълум вақт ўтиб, Гулнора озоликка чиқди. Бу пайтга келиб уйнинг янги эгалари ҳам уйни бўшатишни талаб қила бошлашди. Аммо эр-хотин бундай қилишни ҳаёллари га ҳам келтиришмади. Шундан кейин уларни фуқаролик ишлари бўйича судга чақирдишди.

Суд жараёнида ишга алоқадор баъзи ҳолатлар ойдинлашди. Яъни Гулноранинг келиноийиси томонидан уйни сотишга қаршилиги йўқлиги ҳақидаги аризадаги имзо ҳамда ушбу ариза расмийлаштирилган Пискент туманидаги нотариал идоранинг муҳри қалбаки эканлиги аниқланди. Шу сабабли суд томонидан мазкур хонадоннинг олди-сотдисидан бўйича тузилган барча шартномалар бекор қилинди. Буни қарангки, айни ўша кезда Сирожиддин ҳам гиёҳхондлик билан боғлиқ жиноят содир этиб, маълум муддатга озоликдан маҳрум этилди. Бундан ташқари, қалбаки ариза билан муҳр масаласини ҳар иккови ҳам инкор қилиб, айбни бир-бирига тўнкади. Бундан-да ажабланирлиси, маълум бўлишича, Сирожиддин Мавлонов ҳам, Гулнора Турсунова ҳам муқаддам бир эмас, беш бора судланиб, қора курсидан жой олишган экан. Начора, "ўхшатмасдан учратмас" деганларни шу бўлса керак-да!

Ушбу жиноят ишини кўриб чиққан жиноят ишлари бўйича Шайхонтоҳур туман суди алдов йўли билан битта уйни икки марта сотиб, ҳеч нарсадан бехабар онани уятга қўйган, устига-устак фуқароларни оворан-сарсон қилиш фараборлари уларни чўч туширган фирибгарларга қилмишларига яраша жазо тайинлади. Шунингдек, улардан солидар тартибда жабрланувчилар — уйнинг янги эгалари фойдасига етказилган зарарини ундирши ҳам белгиланди.

Фуқаролик жамиятининг муҳим омили

Юртимизнинг ривож ва ислохотларнинг муваффақияти кўп жиҳатдан аҳолининг ҳуқуқий онги ҳамда ҳуқуқий маданияти даражасига боғлиқдир. Шахснинг сиёсий фаолиги, унинг чинакам фуқаровий муносабати, демократик ислохотларга интилувчанлиги белгиланган мақсадларга тезроқ эришининг муҳим омилдир. Жамият ва давлат тараққиётининг ҳозирги ҳолати ҳуқуқий муносабатлар барча иштирокчиларнинг ҳуқуқий маданиятини, ҳуқуқий савоҳонлигини ҳар томонлама оширишни талаб қилолди. Ҳуқуқий маданият ҳуқуқий билим, ҳуқуқий этиқод ва изчил амалий фаолият мажмуи сифатида жамият ва давлат оламида турган вази-фаларнинг муваффақиятли ҳал этилишини таъминлайди.

Мамлакатимизда ҳуқуқий таълим ва маърифатни, жамиятда ҳуқуқий билимлар тарғиботини тубдан яхшилашга йўналтирилган чора-тадбирларни амалга ошириш борасида бир қанча ҳуқуқий асослар яратилган. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1997 йил 29 августдаги Қарори билан тасдиқланган "Жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури" қабул қилинганлиги ушбу масалага умумдавлат миқёсида аҳамият берилганлигини кўрсатади. Шунингдек, аҳолининг ҳуқуқий маданиятини, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларига ҳурмат билан муносабатда бўлишни шакллантириш, фуқароларнинг қонунига итоаткорлик туйғусини таъминлашда Ўзбекистон Республикаси Вази-рлар Маҳкамасининг 1998 йил 29 майддаги "Жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури" билан амалга оширилган чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2001 йил 4 январдаги "Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганишни ташкил этиш тўғрисида"ги Фармойиши ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар муҳим аҳамият касб этди.

Президент Ислам Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги "Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси" номи маърузасида қайд этилганидек, жамиятнинг демократия йўлидан жадал ривожланиши ва бу борада амалга оширилаётган ислохотларнинг муваффақияти кўп жиҳатдан одамларнинг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданият даражасига боғлиқдир. Юксак ҳуқуқий маданият — демократик жамият пойдевори ва ҳуқуқий тизимнинг етуқлик кўрсаткичидир. Шу муносабат билан, бугунги сиёсий-ҳуқуқий воқеликни ҳисобга олган ҳолда, мамлакатимизда ҳуқуқий таълим ва маърифатни, жамиятда ҳуқуқий билимлар тарғиботини тубдан яхшилашга йўналтирилган кенг қўламли чора-тадбирларни ҳаётга янада кенгрок татбиқ этишни замоннинг ўзи талаб этаётди. Жамиятда ҳуқуқий маданият қанчаллик юқори бўлса, фуқароларда қонунига итоаткорлик туйғуси янада ортади.

Жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури доирасида белгиланган вази-фалар ижроси аҳоли ўртасида ҳуқуқий тарғибот ишларини маълум бир тизимга солиш, таълим муассасаларини ҳуқуқий адабиётлар билан таъминлаш, давлат ва нодавлат ташкилотлари, оммавий ахборот воситаларининг ўзаро ҳамкорлигини таъ-

Алишер ИРАЛИЕВ,
Фуқаролик жамияти шаклланишини
мониторинг қилиш мустақил институти
Тошкент шаҳар ҳудудий бўлими етакчи
мутахассиси

минлашга боғлиқдир.

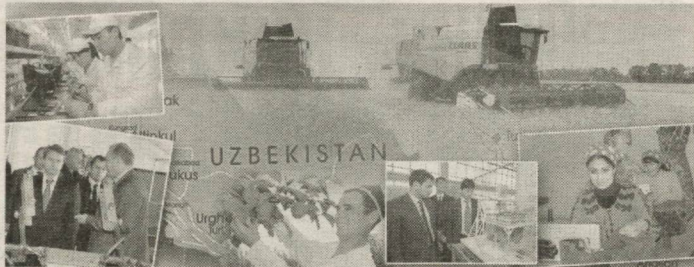
Аҳолининг ҳуқуқий маданиятини оширишдаги мавжуд муаммо ва камчиликларни бартараф этишда жойлардаги давлат ҳокимиятлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, таълим муассасалари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳамда оммавий ахборот воситаларининг ҳуқуқий тарғибот ишларини олиб боришдаги ҳамкорлиги бугунги кунда долзарб вази-фалардан бири ҳисобланади.

Аҳолининг, айниқса, ёшларнинг ҳуқуқий маданиятини шакллантириш фуқаролик жамияти ривожланишининг муҳим омили эканлигидан келиб чиқадиган бўлса, аввало, кенг омма орасида, яъни ёшларда юксак ҳуқуқий маданиятни шакллантириш борасида олиб борилаётган ишларга доимо танқидий нуқтаи назар билан қаралса, бу борадаги камчиликлар ўз-ўзидан юзага чиқиб келаверади. Бу муаммоларни бартараф қилиш ва ҳуқуқий тарғибот ишларини кучайтириш борасида эса жойлардаги маҳаллий органлар турли тадбирлар ишлаб чиқсалар, мақсадга мувофиқ бўлади. Шу билан бир қаторда юқорида таъкидлаганимиздек, мамлакатда амалга оширилаётган ҳуқуқий ислохотлар моҳиятидан келиб чиқиб, давлат органлари, жамоат ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат нотижорат ташкилотларининг ҳуқуқий тарғибот ишларини олиб боришда ўзаро ҳамкорлигини янада кучайтиришлари талаб этилаётди. Бу борада ўтказилаётган тадбирларда ҳуқуқий билимларни кенг оммага етказишни янги, замонавий, таъсирчан ҳамда самарали усул ва услублардан кенг фойдаланишни йўлга қўйиш ҳам, айниқса, мактаб ўқувчилари орасида ижобий натижа беради.

Хусусан, интернет тармоғидан фойдаланувчилар сонининг ошириш борасида муносабати билан ҳуқуқий тарғиботга бағишланган сайтлар, таълим порталлари, ижтимоий рекламалар сони янада кўпайтирилса, фуқаролар учун айна мудоао бўлар эди.

Таъкидлаш керакики, бугунги кунда аҳоли ўртасида республикамизда амалга оширилаётган ҳуқуқий ислохотлар мазмун-моҳиятини тушунтиришга бағишланган конференциялар, давра суҳбатлари, семинарлар ўзининг ижобий натижаларини бермоқда. Ўқув муассасаларимиздаги ҳуқуқий тарғибот ишларини замонавий усулларда олиб бориш имконини берадиган зарур моддий техник базанинг такомиллаштирилаётганлиги ҳам мақсадга мувофиқ бўлаётди.

Аҳоли ҳуқуқий маданиятини оширишда таълим муассасалари ўзига хос ўринга эга бўлиб, уларда амалга оширилаётган ҳуқуқий тарғибот ишлари самарадорлигини янада оширишда, раво тилда баён қилинган ҳуқуқий ахборотларни ўз ичига олган буклетлар, қонунарга шарҳлар, маълумотномалар, тарқатма материаллар таълим муассасаси мутасаддилари ишлаб чиқилиши йўлга қўйсалар, ўқувчилар бу борадаги билимларни ўзларига тезроқ қабул қилдилар. Шунингдек, таълим муассасаларида ташкил қилинган оммавий ахборот воситалари (газета, журнал)дан ҳуқуқий билимларни ошириш борасида кенг фойдаланишни махсус дарс соатлари орқали ташкил этиш ҳам уларнинг ҳуқуқий онгини шакллантиради.

Тадбиркорликни ривожлантириш, ишбилармонликни ҳуқуқий ҳимоя қилиш масаласи мамлакатимизда изчил амалга оширилаётган ислохотларнинг энг асосий йўналишларидан биридир. Кейинги йилларда ушбу соҳа жадал суръатлар билан ривожланиб, аҳоли банчилиги ва турмуш фаровонлигини таъминлашда етакчи кучга айланди. Президентимиз 2012 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунари ҳамда 2013 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вази-рлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузасида эса бу ҳақда тўхталар экан, юртимизда ишбилармонлик муҳитини янада такомиллаштириш кераклигини алоҳида таъкидлаб ўтди.

Тадбиркорлик ривож — тараққиёт гарови

Дарҳақиқат, хусусий мулкчиликни ривожлантириш йўлида ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш, кичик бизнесга янги имтиёзлар яратиш республикамиз иқтисодий қудрати ва экспорт салоҳиятини оширишда муҳим аҳамиятга эга. Шу боис сўнгги йилларда бир қатор қонун ва меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилиндики, буларнинг ижроси соҳани сифат жиҳатдан янги босқичга кўтариш имконини берди. Янги таҳрирдаги "Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида", "Оилавий тадбиркорлик тўғрисида", "Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулкдорлар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида", "Тадбиркорлик фаолияти соҳасидаги руҳсат бериш тартиб-таомиллари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунари шулар жумласидандир.

Ўтган йили соҳада руҳсат беришга оид 80 та тартиб-қоида, шунингдек, лицензияланган фаолият турларининг 15 таси бекор қилинган, молиявий ҳисобот топширишининг шакллари ва даврийлиги 1,5 баробар қисқартирилган давлатнинг тадбиркорлик субъектлари фаолиятига аралашуви тубдан қисқарганининг исботидир. Бу каби имтиёзлар жорий йилда ҳам давом эттирилиб, 1 январдан бошлаб 65 та статистик ҳисобот шакли ва 6 та солиқ ҳисоботи шакли бекор қилинди. Шу билан бирга, тадбиркорлик субъектларини рўйхатга олиш, уларни муҳандислик-коммуникация тармоқларига улаш, экспорт маҳсулотларни божхонада расмийлаштириш тартиб-таомиллари ҳам сезиларли даражада соддалаштирилди. Гап шундаки, айна пайтда бизнесни рўйхатга олиш жараёни "бир дарча" тамойили асосида атиги икки кун ичида амалга ошириляптики, бу энг яхши халқаро амалиёт талабларига тўла мос келади.

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларига берилаётган ана шу имтиёз ва преференциялар, соҳада жорий этилаётган ангилликларни ишбилармонларга кенгрок тушунтирувчи, уларнинг бизнес фаолиятига ақидан қўмақ берувчи ташкилот ҳисобланади. Шундан келиб чиқиб, палатамиз давлат ва хусусий секторнинг ўзаро ҳамкорлигини таъминлаш мақсадида давлат органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари, сиёсий партиялар ҳамда тижорат банклари билан ҳамкорликда муайян чора-тадбирларни амалга оширмоқда. Тадбиркорлик субъектлари фаолиятида юзага келадиган масалаларни аниқлаш ва ўрганиш, уларни бартараф этиш бўйича тақлифлар тайёрлаш учун учрашувлар, давра суҳбатлари ҳамда сўровномалар

Улғумурод ЭРНАЗАРОВ,
Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси
раиси ўринбосари вази-фасини бажарувчи

ўтказиш аънава тусини олган. Хусусан, ўтган йиллар давомида 175 мингта тадбиркорлик субъекти, 1947 та саноат қорхонасида сўровнома ўтказилиб, уларнинг асосий қисми таҳлил қилинди. Ушбу жараёнда аниқланган масалаларни ҳал этиш бўйича зарур амалий чоралар кўриш учун тегишли вази-рлик ва давлат идоралари, тижорат банклари ва бошқа мутасадди ташкилотларга мурожаатлар юборилди.

Хафтанинг жума кунлари "Тадбиркорлар кўни" тадбири ўтказилаётгани ҳам мулкдорларни йўлантираётган масалаларни ўрганишда қўл келаяпти. Агар 2012 йилда ўтказилган шундай тадбирларда 9 минг 905 та мурожаат келиб тушган бўлса, уларнинг 8 минг 797 таси, яъни қарийб 90 фоизини ҳал этишга эришилди.

Ҳозирги пайтда мамлакатимизнинг 130 та туман ва шаҳарларда палатамизнинг Ахборот-маслаҳат ҳамда Бизнес марказлари фаолияти йўлга қўйилган. Уларга мурожаат қилган тадбиркорлик субъектлари билан тўғридан-тўғри телефон орқали боғлиқлиги имконияти яратилган. 14 та ҳудудий бошқармамиз билан эса видео-конференция ўтказиш имконияти мавжуд.

Буларнинг барчаси тадбиркорларнинг иқтисодий, ҳуқуқий билиминини ошириш, уларнинг бизнес гоёларини тўлиқ рўёбга чиқаришда катта маддд бўлаяпти. Бу ўз навбатида, кичик бизнеснинг иқтисодий-иқтисодий улушининг ошишига маълум даражада туртки бўлаётди. Буни тасаввур қилиш учун соҳада қўлга киритилган муваффақиятларни бундан 12 йил олдинги кўрсаткич билан таққослашнинг ўзи kifoya. Сабаби, ушбу давр ичида кичик бизнеснинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши 31 фоиздан 54,6 фоизга кўпайиб, иқтисодиёт тармоқларида меҳнат билан банд бўлганларнинг 75,1 фоиздан зиёди унинг ҳиссасига тўғри келаётди. Бундан кўриниб турибдики, кичик бизнес бугун ишлаб чиқаришда ижтимоий-иқтисодий куч сифатида намоён бўлмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича самарали механизмнинг жорий этилгани иқтисодиётимизда катта аҳамиятга эга бўлган хусусий тармоқни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш имконини бермоқда.

«Олд Траффорд»даги «трагедия»

Ҳеч шубҳасиз бутун дунё футбол мухлислари охириги икки ҳафта давомида Европа чемпионлар лигаси баҳсларида икки буюк клубнинг тўқнашувини интизорлик билан кутди. Испаниянинг "Реал" ҳамма Англиянинг "Манчестер Юнайтед" жамоалари қуръа натижасига кўра ўзаро баҳс олиб боришларига тўғри келди. Футболда "қуръанинг кўзи кўр" деган ибора бор. Дарҳақиқат, гуруҳ баҳсларида сўнг бу икки грант жамоанинг рўбарў келиши голиблик учун асосий даъвогарлардан бирини мусобақани эртароқ тарқ эттишга мажбур қиларди.

бошқариб бораётган туркиялик ҳакам Жунайт Чакир бу вазият учун ҳеч иккиланмай айбдорга қизил карточка кўрсатди. Очиги, ҳакамнинг чўнтагидан қизил карточкасини чиқаришини кўпчилик кутмаган эди. Назаримизда, бу ҳолатда "Манчестер Юнайтед" ярим ҳимоячи рақибга нисбатан атайин кўполлик ишлатмаганди. Унинг жамоадорлари ҳам Чакирға экран орқали футболчилар ўртасидаги тўқнашувни такрорий лавҳада кўриб чиқишни тавсия қилишди. Бироқ ҳакам ўз ҳукмини ўқиб бўлган, буни ўзгартирмасди.

Мақсудали ҚАМБАРОВ,
«Huquq»

латилганидан 10 дақиқа ўтиб, яъни учрашувнинг 66-дақиқасида Модрич супер зарба билан ҳисобни тенглаштирди. Уч дақиқадан сўнг манчестерликлар жарима майдонида ўзил билан комбинация уюштирган Игуаин тўпни қулай вазиятда турган Криштиану Роналдуга етказиб бергандан сўнг, ҳисоб 1:2 ўзгарди.

"Қизил иблис"лар сон жиҳатдан камчиликни ташкил этишига қарамай ҳужумга зўр беришди. Баъзи вазиятлар Лопес ўз даровзасини ишончли химоя қилган бўлса, айрим ҳолларда МЮ футболчиларининг зарбаларига аниқлик етишмади. Шу тариқа кескин курашлар, қутилмаган вазиятларга бой тарзда ўтган ўйин "Реал" клубининг галабаси билан якуланди.

Учрашудан кейин меҳмонлар бош мураббийнинг билдирган фикри барчанинг эътиборини тортиди. "Бугун биз галабага муносиб эмасдик, аммо бу футбол. Мен Нанининг четлатилишини изоҳлашга тайёр эмасман. Чунки ўша вазият борасида ишонч билан гапира олмайман.

Уша четлатишдан қатъи назар, бугун яхшироқ бўлган жамоа мағлубиятга учради", дейди Мууриньо.

Шу кунги Германияда бўлиб ўтган иккинчи учрашувда Дордмунднинг "Боруссия" клуби ўш майдонда Донецкнинг "Шахтёр" жамоасини 3:0 ҳисобида мағлуб этиб, кейинги босқичга йўл олди.

Бу жамоаларнинг Мадриддаги дастлабки ўйинида 1:1 ҳисобидаги дуранг қайд этилганидан хабарингиз бор. "Сантьяго Бернабеу"да мағлуб бўлмагани, бунинг устига меҳмонда урилган голнинг аҳамияти жуда катта эканлигини ҳисобга олсак, жавоб ўйини олдида "Манчестер Юнайтед"нинг имкониятлари бироз юқорироқдек эди. Аммо "Реал" футболчиларининг сафардаги учрашувларда яхшироқ ўйнашини ҳисобга олганда, меҳмонлардан ҳам ижобий натижани кутиш тахмин қилинган эди. Бунинг устига, мадридликлар Испания кубогини ярим финал ҳамда мамлакат чемпионатидаги ўйинда азалий рақобатчиси бўлган "Барселона"ни кетма-кет мағлубиятга учратди. Ана шу галабалар "кироллик клуби" футболчиларига қўшимча руҳий куч бағишлади.

Жорий йилнинг 6 март оқшомида футбол мухлисларининг эътибори Манчестер

шаҳридаги "Олд Траффорд" стадионига қаратилди. Уйиндан олдин кўпчилик майдон эгалари 0:0 ҳисоби учун ўйнашлари мумкинлигини тахмин қилишди. Учрашувнинг дастлабки 10 дақиқасида бу тахминлар ўзини оқлагандек ҳам бўлди. Бироқ "қизил иблислар" ўз майдонларида иккинчи рақам остида тўп суришни исташмади. Аста-секин ташаббусни кўлга олиб, кескин ҳужумлар ташкил қила бошлашди. Ўз навбатида "Олд Траффорд"га галаба учун келган мадридликлар ҳам рақиб дарвозасини ишғол қилиш учун астойдил уринишди. Биринчи бўлим якунланиб бораётган бир пайтда Ди Мария жароҳат олди ва меҳмонлар устози Жозе Мууриньо эртароқ заҳира имкониятларидан фойдаланишга мажбур бўлди. Майдонга Кака туширилди. Уйиннинг биринчи ярмида жамоалар қанчалик ҳаракат қилишмасин дарвозалар даҳлизлиги сақланиб қолинди.

Иккинчи бўлимнинг дастлабки дақиқалари "Реал" учун нохуш бошланди. Бор кучи билан олдинга ташланган МЮ футболчилари Диего Лопес дарвозаси олдида хавфли вазиятларни юзага келтиришди. Булардан бирида мадридлик ҳимоячилар бироз ўзларини йўқотиб қўйишди ва қутилмаганда Серхио Рамос ўз дарвозасини ишғол этиб қўйди. Бу ҳолат ўйиннинг 48-дақиқасида содир бўлди.

Голдан сўнг "Реал"нинг вазифаси янада оғирлашди. Эндиликда меҳмонлар рақиб дарвозаси томон йўл топишлари шарт эди. Буни яхши ҳис қилиб, олдинга ташланган "кироллик клуби" футболчилари мезбонлар дарвозасига хавф туғдира бошлашди. Ана шундай ҳужумларни қайтариш чоғида Нани хатога йўл қўйди. Жамоадорлари томонидан қайтарилган тўпга интилган ярим ҳимоячи қутилмаганда Арбелоага оёғи билан зарба бериб юборди. Учрашувни

Имкониятлардан фойдаланайлик

Бугунги кунда банклар тадбиркорлар билан нафақат мижоз сифатида, балки яқин ҳамкор ва ҳаммаслак сифатида ҳам мустаҳкам алоқа боғлаётир. Ўз бизнесини йўлга қўйиш истагида бўлган ишбилармонларнинг биринчи навбатда банклар томонидан қўллаб-қувватланиши эса қувонарли ҳол, албатта.

Муҳтарам Президентимизнинг кўрсатмалари билан республикамизда шаҳарсозлик юксак даражада ривожланиб бормоқда, замонавий ишлаб чиқариш корхоналари ва хизмат кўрсатиш муассасалари, турар жой бинолари юқори суръатларда қад кўтармоқда. Бу эса ўз навбатида қурилиш материалларига бўлган талабнинг ошишига сабаб бўлмоқда. Шу сабабли қурилиш материаллари иш-

лаб чиқаришда жуда муҳим бўлган микрокальцит ишлаб чиқаришни ривожлантиришга бел боғладик ва бизнес режа туздик. Бизнес режамизни амалга ошириш учун республикамизда энг кўзга кўринган, нуфузли банклардан бири бўлган "Асака" давлат-акциядорлик тижорат банкига мурожаат этдик.

Янглишмаган эканмиз, банк маъмурияти биз кутгандан ҳам тез фурсатда зарур бўлган кредит маблағини аж-

ратиб берди. Банкнинг қўллаб-қувватлаши натижасида қисқа вақт ичида микрокальцит ишлаб чиқарувчи замонавий ускуна олиб ўрнатдик ва ишлаб чиқаришни бошлаб юбордик.

"Асака" банк билан кўп йиллик ҳамкорлик алоқаларимиз натижасида бизнинг қурилиш маҳсулотлари ишлаб чиқариш корхонамизда қўллаб ижобий ўзгаришлар юз берди, ҳозирги замон талабига мос келадиган янги турдаги қурилиш материаллари ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. 10 нафар янги иш ўринлари яратилди. Жорий йилда 1,7 млрд. сўм миқдорда қурилиш маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва истеъмолчиларга етқа-

зишни режалаштирганмиз.

Банк томонидан кўрсатилаётган сифатли хизмат, банк ходимларининг мижозларга бўлган самимий муносабатларини алоҳида таъкидлаш ўринлидир. "Мижоз банк учун эмас, банк мижоз учун" шiori айнан ўша банк ходимлари билан айтилгандек гўё.

Бир сўз билан айтганда, "Асака" банкнинг ҳар томонлама мадади бизнинг корхонамиз фаолиятига муҳим кўмак бўлмоқда. Бундан кейин ҳам банк ҳамкорлиги ва кўмагида хайрли ва эзгу ишларни амалга оширишни ният қилганмиз. □

Акмал ЗИЯЕВ,
"RAZATA" МЧК раҳбари

Huquq
yuridik gazeta

Muassis:
O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi

Bosh muharrir:
Jahongir MAKSUMOV

Tahrir hay'ati:

Hakimboy HALIMOV Baxtiyor NAZAROV
Abbosxon SANGINOV (Bosh muharrir o'rinbosari)
Muxtor ZOIROV Kamoliddin ASQAROV
Gulnoza RAHIMOVA (mas'ul kotib v.b.)

Tahririyat manzili:
Toshkent shahri, Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 233-98-40, 233-10-53
Faks: 233-10-53, 233-64-85

Gazeta haftanang payshanba kunlari chiqadi. Sotuvda kelishilgan narxda.

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqdir qilinmaydi va egalarga qaytarilmaydi. Muallif fikri tahririyat nuqtai nazaridan farqlanishi mumkin.

«HUQUQ» materiallarini ko'chirib bosish faqat tahririyat ruxsati bilan amalga oshiriladi.

□ — tijorat materiali.

Reklama materiallarining mazmuni uchun tahririyat javobgar emas.

Nashr ko'rsatkichi
231

Buyurtma J-6592. 54 187 nusxada bosiladi. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida teriladi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.

Navbatchi muharrir: O'.DEHONOV
Musahhib: M.QAMBAROV
Navbatchi: O'.DEHONOV

Bosmaxonaga topshirish vaqti: 22.00.
Topshirildi: 20.00 12 3 4 5 6 7 8 9

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida 2009-yil 12-oktabrda O'188-raqam bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-7437

477010711000